

THEOSOFIA

Theosofische Vereniging in Nederland

Jaargang 127 - nummer 2 - juni 2026

In dit nummer onder andere

- Patañjali's yogameditatie
- Jongeren en de Adyar School of the Wisdom
- Hoe wolven rivieren veranderen
- Reïncarnatie: een logische noodzaak

Vrijheid van denken

The Theosophical Society (Adyar) heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van, zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven.

Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden.

Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren.

Meningen of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van The Theosophical Society (Adyar) ernstig om deze fundamentele principes van de vereniging te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Jaargang 127 • nr. 2 • juni 2026
Driemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland

Inhoud

Redactie:
Ingmar de Boer (hoofdred.)
Yoff Kau
Margreet Mantel

Theosofische Vereniging
in Nederland
Tolstraat 154
1074 VM Amsterdam
www.theosofie.nl

Abonnementen:
Nederland - € 30,-
België - € 33,-

Daarbuiten worden
extra verzendkosten in
rekening gebracht.

Losse nummers € 8,00
excl. verzendkosten.

Betaling t.n.v.
Theosofische Vereniging
in Nederland Amsterdam
IBAN NL31 INGB 0000 1919 10

© 2026

E-mail redactie:
redactie@theosofie.nl
U kunt het tijdschrift
Theosofia vinden op:
www.theosofie.nl/tijdschrift-t/

Editorial	46
Jongeren en de Adyar School of the Wisdom <i>Tim Boyd</i>	49
Patañjali's yogameditatie voor innerlijk ontwaken <i>Vinai Vohora</i>	53
Hartcoherentie: waar meditatie en wetenschap elkaar ontmoeten <i>Yoff Kau</i>	60
Serie oud-presidenten: Nilakantha Sri Ram <i>Saskia Campert</i>	63
Vrijheid in jezelf <i>Nilakantha Sri Ram</i>	65
Column - Oordeel <i>Joan Slagers</i>	70
Hoe wolven rivieren veranderen <i>Juliana Cesano</i>	71
Reïncarnatie: een logische noodzaak <i>Helena Petrovna Blavatsky</i>	77
Van de voorzitter - Waar ben je na de dood? <i>Ingmar de Boer</i>	81

De Theosofische Vereniging in Nederland is een vereniging waar de ontwikkeling van het individu centraal staat. Iedereen heeft in zijn zoektocht naar universele waarheid zijn eigen perspectief op de werkelijkheid. De artikelen in Theosofia weerspiegelen daarom uitsluitend de persoonlijke visie van de auteurs. Hoofdbestuur en redactie accepteren geen verantwoordelijkheid voor de inhoud, nauwkeurigheid of volledigheid van de in artikelen gepresenteerde informatie.

Voor dit tijdschrift wordt FSC
gecertificeerd papier gebruikt.

Editorial

In dit juninummer van *Theosofia* twee artikelen in het kader van de School of the Wisdom Naarden die 17 t/m 21 augustus wordt gehouden op het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC). Deze editie van de school is de eerste in zijn soort, althans in Naarden, want deze School of the Wisdom werd tot nu toe alleen in Adyar gehouden, en sinds een aantal jaar georganiseerd door Erica Georgiades. Zij is momenteel de General Secretary (voorzitter) van de Griekse Sectie. De school bestaat al sinds lange tijd. Ze werd opgericht door Annie Besant onder de naam Brahmanavidya Ashrama in 1922, is tijdelijk gestopt voor de oorlog, en in 1949 weer voortgezet door Curuppumulage Jinarajadasa onder de naam School of the Wisdom. De school is bedoeld voor diegenen die meer verdieping zoeken. Nu gebruiken we het woord verdieping misschien vaak te pas en te onpas, maar deze school wordt op dit punt gezien als het summum in de wereld. Het is dan ook een mooie ontwikkeling te noemen dat de school naar Naarden komt.

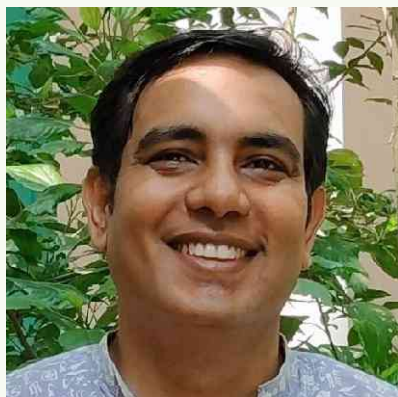
Ditmaal zal deze school gaan over de *Yoga Soetra's* van Patañjali, onder leiding van Ricardo Lindemann. Het artikel van Vinai Vohora getiteld *Patañjali's yoga-meditatie* voor innerlijk ontwaken is een prachtige inleiding om te lezen voor je deelname aan de School of the Wisdom, maar uiteraard ook als je gewoon geïnteresseerd bent in dit eeuwenoude geschift dat een basis vormt voor alle vormen van yoga en meditatie die later zijn ontstaan. Ons nieuwe redactielid Yoff Kau - onthoud die naam! - heeft in aanvulling hierop een artikel geschreven dat een heel andere visie geeft op meditatie, waarbij ze onder andere put uit haar eigen ervaring met lesgeven in yoga en meditatie. Dit artikel, *Hartcoherentie*, sluit aan bij moderne ontwikkelingen op het gebied van yoga.

Naast de andere mooie en bijzondere artikelen in dit nummer, kan hier worden genoemd het wat lichtere stuk van Juliana Cesano, *Hoe wolven rivieren veranderen*. Ik heb overigens opgezocht hoe je die naam uitspreekt en het blijkt anders te

zijn dan ik tot nu toe steeds heb gedacht, namelijk het is se-SAH-no, met het accent op de middelste lettergreep. Cesano heeft een spaanstalige achtergrond maar woont in de Verenigde Staten. Zonder de pointe te verklappen: *Hoe wolven rivieren veranderen* onderzoekt hoe we in de roerige wereld van de huidige tijd op een ethische manier kunnen leven. De auteur put daarvoor onder andere uit het werk van Annie Besant en H.P. Blavatsky.

Verder kan ik op deze plaats nog een aantal nieuwsfeiten meegeven, waarvan het wellicht goed is dat lezer van *Theosofia* die meekrijgt. De internationale Theosophical Society (TS) heeft een nieuwe vice-voorzitter: Shikhar Agnihotri.

Shikhar Agnihotri

Hij volgt de terugtrekkende Dipa Padhi op. Agnihotri heeft in Mumbai 'Nautical Science' gestudeerd en daarna een tiental jaren in de koopvaardij gewerkt. Hij werd in 2008 lid van de TS en richtte verschillende loges op in India. Hij is uitgegroeid tot 'nationaal spreker' in India vanaf 2016. Hij heeft een uitzonderlijk organisatietalent en was de afgelopen jaren 'convention officer' bij de jaarlijkse conventie in Adyar. Ik ken hem als een bijzonder mens. Zoals de lezer wellicht weet, zijn er onder onze leden wereldwijd vele zeer bijzondere mensen te vinden.

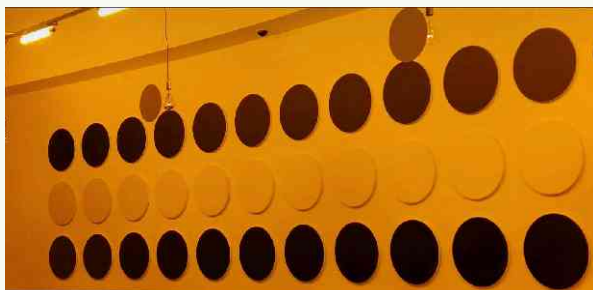
Voor de fans van het boek *ZIJN IS* van Jaap Vos is het goed om te laten weten dat Jaap een website heeft gemaakt die voortbordurt op het thema *ZIJN IS*. De site, met als slagzin 'Transparantie, de bron van het eeuwig oneindige', moedigt haar bezoekers aan te onderzoeken samen met de maker, en vormt een ontdekkingsreis langs alle verschijnselen in de wereld. De visie achter de website is nauw verweven met theosofie, en de site is dan ook bij de lezer van harte aanbevolen: <https://www.zijn-is.nl>

Nog een leuk weetje in de categorie 'waarin de Theosofische Vereniging in Nederland allemaal betrokken is': de bibliotheek van het ITC in Naarden werd een tijdje terug benaderd vanuit het Van Gogh Museum in Amsterdam. Het museum zou een tentoonstelling organiseren over de kleur 'geel' bij Van Gogh en men was daarvoor op zoek naar een aantal boeken, waaronder *Gedachtevormen* van Annie Besant en Charles W. Leadbeater. Twee boeken waren uiteindelijk in een vitrine te zien als onderdeel van de tentoonstelling. Ook werden we benaderd om mee te werken aan de audiotour van dezelfde tentoonstelling. Daarvoor is een interview gegeven over kleur in de theosofie. Elementen daarvan zijn gebruikt in de tentoonstelling.

Een ander 'kunstfeit': ons gewaardeerde lid en architect Klaas van Harten, lid van loge Amsterdam, heeft een informatief werkstuk gemaakt over het gebouw 'De Bazel' in Amsterdam. Dit gebouw aan de Vijzelstraat waar nu het gemeentearchief is gevestigd is in de jaren twintig van de vorige eeuw ontworpen door Karel (K.P.C.) de Bazel, een bekend Nederlands architect, en lid en mede-oprichter van de Vahâna loge van de Theosofische Vereniging.

Deze Amsterdamse loge had met name kunstenaars als leden. Zo was Piet Mondriaan lid van deze loge, en ook zijn inspirator Matthieu Schoenmakers met wie hij een levendige uitwisseling over beeldende wiskunde en abstracte kunst had. Dit contact, en Mondriaan's interpretatie van Blavatsky's werk *De Geheime Leer*, vormde de basis voor zijn ontwikkeling in de richting van verdere abstractie.

In het gebouw 'De Bazel' worden rondleidingen gegeven, en Klaas heeft het werkstuk over het gebouw aangeboden aan het gemeentearchief, tijdens een bijeenkomst met deze rondleiders in de logerimte van loge Amsterdam. Voor de rondleiders gaf Klaas een lezing waarin hij de gedetailleerde theosofische symboliek van het gebouw uitlichtte. Als voorzitter mocht ik hierbij te gast zijn en heb het werkstuk officieel overgedragen aan het gemeentearchief.

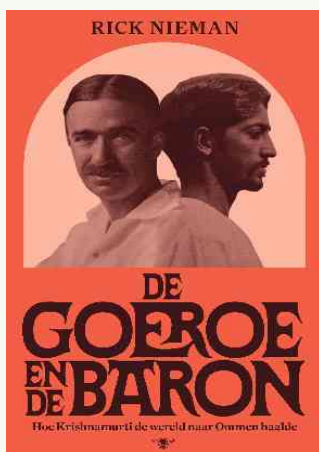
Voor ik het vergeet: journalisten Rick Niemand en Sacha de Boer hebben onlangs een boek gepubliceerd over Krishnamurti en Baron van Pallandt, getiteld *De Goeroe en de Baron*, met als ondertitel 'Hoe Krishnamurti de wereld naar Ommen haalde'. Rick Nieman, die we kunnen kennen van het TV-programma 'WNL op zondag', heeft het schrijfwerk voor dit boek voor zijn rekening genomen.

Het is een ontzettend leuk boek, goed leesbaar, en hoewel veel theosofen de geschiedenis die erin wordt beschreven in grote lijnen wel kennen, is het onderzoek dat de auteurs voor dit boek hebben gedaan zo gedetailleerd dat na het lezen van dit boek alle puntjes weer op de 'i' staan. Het boek is onder andere te koop bij Bruna. Aanbevolen voor in de zomer in de tuin, met een koel glas alcoholvrije drank.

Tot zover deze inleiding. Voor de lezer: veel leesplezier gewenst!

Ingmar de Boer

Jaap Vos

De website over Transparantie: www.zijn-is.nl

De onderwerpen van deze site zullen je inspireren en jouw denkvermogen op de proef stellen. Misschien wordt je op een idee gebracht of word je nieuwsgierig en ga je op onderzoek uit?

Denk je dat je weet? Weet je wat je gelooft?

Denk daar maar eens over na en laat je niet verleiden om in dogma's te denken want wat je nu *denkt* te weten kan morgen totaal Anders zijn.

Jongeren en de Adyar School of the Wisdom

Tim Boyd

Als internationaal voorzitter van de Theosophical Society (TS) had ik bijzondere belangstelling voor de bijeenkomst van de Young Theosophists (YT) in juni van dit jaar (2022) in het International Theosophical Centre in Naarden, Nederland. Als getuige van de recente heropleving van de YT-beweging keek ik ernaar uit om deze groep te ontmoeten en met hen van gedachten te wisselen. Van de 31 aanwezigen had ik er een paar al ontmoet tijdens mijn jarenlange reizen voor de TS. Ze kwamen uit 16 verschillende landen en vormden een diverse groep met uiteenlopende interesses en ervaringen. Het was fascinerend om te zien hoe deze groep, met elk hun eigen unieke achtergrond, samenkwam, met de Tijdloze Wijsheid en de toepassing daarvan als bindende factor.

Vóór 3 juni was bijna iedereen uit deze groep nieuw en onbekend voor elkaar. Toen ze vijf dagen later vertrokken, werden er tranen vergoten bij het afscheid van hun nieuwe zusters en broeders. Er werd veel energie en aandacht besteed aan de theosofie en de rol van de TS, maar het echte rendement van de bijeenkomst waren de vriendschappen die ontstonden onder jonge mensen die op zoek waren naar manieren om te groeien en te dienen. Voor sommigen zijn die banden misschien van korte duur, maar anderen hebben broeders en zusters op het pad ontmoet met wie ze de komende jaren zullen samenwerken. Het gevoel dat mij bijbleef was een grote hoop voor de YT's en voor de TS.

Of we nu jong zijn of niet zo jong, we zijn gewoontedieren en merken dat we dingen herhalen: 's ochtends wakker worden, iedereen heeft zijn eigen ritme. Waarschijnlijk is het ritme dat we vandaag volgden hetzelfde als gisteren en eergisteren. Elke dag nemen de meesten van ons op zijn minst even de tijd om in de spiegel naar onszelf te kijken, en bij het gezicht dat we vandaag zien, geloven we dat dit hetzelfde is als gisteren en eergisteren. Onze patronen herhalen zich in de loop van een normale dag. Keer op keer ontstaan er dus bepaalde verwachtingen in ons hoofd, over wat deze dag is, over wie we zijn, over wat onze capaciteiten zijn, gebaseerd op wat ze gisteren waren. Dan komen we naar de School of the Wisdom in Adyar, Chennai, India.

Vaak komen we met op zijn minst de stille hoop dat we iets anders zullen vinden, dat er iets is aan de leraar, of de plek, of de informatie, dat iets fundamenteels in ons zal veranderen en nieuwe horizonten zal openen. Of het nu hardop wordt uitgesproken of niet, het speelt in ons hoofd. Dan bevinden we ons hier bij de begeleider, altijd iemand die bekwaam is op het gebied dat hij of zij presenteert. We zitten, en we luisteren.

Het theosofische werk valt onder de traditie van de *tijdloze wijsheid*. Het 'tijdloze' aspect ervan mag niet worden vergeten. Het is elke dag even fris als deze nieuwe dag. Het wordt voortdurend vernieuwd en is altijd aanwezig. Er wordt slechts één ding van ons gevraagd. Als we 'slechts één ding' horen, duidt dat altijd op iets dat eenvoudig klinkt; en misschien is dat omdat het in feite eenvoudig is; maar 'eenvoudig' betekent niet 'gemakkelijk'. Het enige dat van ons wordt gevraagd om de nieuwheid, de frisheid die we verlangen te ervaren, is zelfs maar een kortstondige onderbreking in de barrières van gewone verwachtingen die we om ons heen opwerpen. Het enige dat verhindert dat er licht in een kamer schijnt, is dat de deur of het raam gesloten is. De mogelijkheid om ze te openen is altijd aanwezig.

Op deze momenten dat we hier samen zijn, hebben we een heel bijzondere kans. Waar zijn we? We zitten in Adyar, en wat is dat? In veel opzichten is het gewoon een ander punt op de kaart, een plekje op aarde dat je op een kaart zou kunnen aanwijzen. Er kunnen lijnen omheen worden getrokken die aangeven waar het is en hoe we het kunnen vinden, net als bij elk stukje aarde op de planeet. Dit stukje heeft een heel bijzonder karakter, net als elke plek op de planeet. Maar deze plek heeft ook een bijzondere geschiedenis die op vele manieren verankerd is in het land waarop we staan. Het wordt wel het *thuis van de Meesters* genoemd.

Adyar is een plek waar grote mensen diepgaande ervaringen hebben gehad van verbinding met deze tijdloze wijsheid, en vervolgens in staat zijn geweest hun ervaring aan de wereld over te brengen in hun gedrag, geschriften, spraak, kunst, op alle manieren waarop zij zich uitdrukken in het hele spectrum van hun relaties. Wijsheid heeft hun wezen kunnen doordringen. Dus wanneer we hier naar een

The School of the Wisdom Naarden: The Yoga-Sūtras of Patañjali

Van 17 t/m 21 augustus 2026 vindt er op het Internationaal Theosofisch Centrum (ITC) in Naarden een internationale bijeenkomst plaats waarbij de eerste School of the Wisdom in Naarden (SWN) zal worden ingehuldigd, in overeenstemming met de wens van de internationale voorzitter van de Theosophical Society (TS), Tim Boyd, en onder leiding van Erica Georgiades. De SWN zal beknopte maar diepgaande programma's aanbieden die zijn ontworpen om tot bezinning aan te zetten, intuïtief begrip te wekken en de menselijke geest te verheffen, terwijl we trouw blijven aan de levende wijsheidstraditie die de kern vormt van de theosofie.

De school in Naarden staat open voor TS-leden en eenieder die serieuze heeft in het onderwerp, de Yoga Soetra's van Patañjali, is van harte uitgenodigd om deel te nemen aan het inaugurele programma van de SWN, dat in 2026 van start gaat.

Volg deze link op website van het ITC voor meer informatie: <https://www.itcnaarden.org/event/the-school-of-wisdom-the-yoga-sutras-of-patanjali/>

‘school van de wijsheid’ komen, is dit de wijsheid die we zoeken, de wijsheid die altijd aanwezig is als we haar de ruimte geven. De woorden die we zullen horen zullen grote betekenis hebben als we onszelf toestaan om te luisteren.

In diverse bijbelteksten wordt gezegd dat stenen preken kunnen houden voor wie oren heeft om te horen. Hebben wij die oren? Is ons gehoor voldoende vrij? Op elk moment, waar we ook zijn, is het waar dat de plek waar we staan, de grond waarop onze voeten staan, heilige grond is. Hier is dat bijzonder duidelijk omdat we hier niet de geluiden van toeterende auto's of de constante beweging van menigten hebben die we in steden tegenkomen, dus is het iets duidelijker. De plek waar we op elk moment staan, waar ook ter wereld, is heilige grond als we ons dat kunnen realiseren. Hier des te meer, omdat op dit specifieke moment dat we de School of the Wisdom noemen, de intentie is om op deze manier aanwezig te zijn. We zijn met velen, dus we versterken die intentie en we creëren een mogelijkheid. Het is aan ons wat we ermee doen, hoe we ermee omgaan.

Dus nogmaals, ik zou ieder van jullie, en vooral jonge theosofen, willen aanmoedigen om het beste uit deze kans te halen. Dit moment herhaalt zich niet – geen enkel moment doet dat. Dus laten we het waarderen zolang we het hebben. Dan zullen we in staat zijn om het voort te zetten en onze blootstelling aan wijsheid door te geven – een wijsheid die de woorden die we zullen horen en de concepten die we zullen gaan begrijpen overstijgt.

Vertaling Yoff Kau

The Green Gate, Adyar

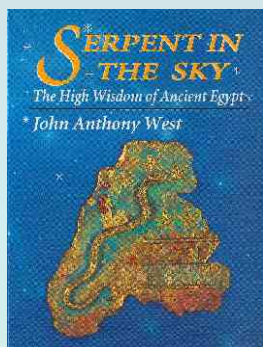
Tim Boyd is International President van de Theosophical Society (Adyar). Dit artikel verscheen in *The Theosophist* Vol. 143 No. 12, september 2022, onder de titel: Youth & the Adyar School of the Wisdom.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam - Telefoon: 020 676 56 72

E-mail: books@theosofie.nl - Website: www.theosofie.nl

Open: woensdag t/m zaterdag van 13:00 - 17:00 uur

John Anthony West

Serpent in the Sky - The High Wisdom of Ancient Egypt

Quest Books, 1993 - 266 p.

Paperback, ISBN 9780835606912 - € 22,50

John Anthony West's revolutionaire herinterpretatie van de beschaving van Egypte daagt alles uit wat als dogma over het oude Egypte is aanvaard. In deze baanbrekende studie behandelt West de hieroglyphen en toont aan hoe deze hermetische boodschappen bevatten over een ijlere werkelijkheid. Verder beschrijft hij de Egyptische geneeskunde, wiskunde en astronomie - deze zouden een voortzetting zijn van een veel oudere beschaving, waarvan het bestaan door de Sfinx wordt aangetoond.

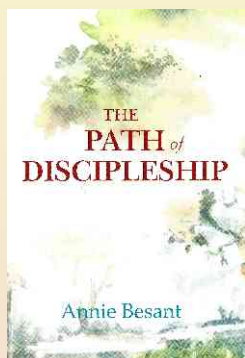
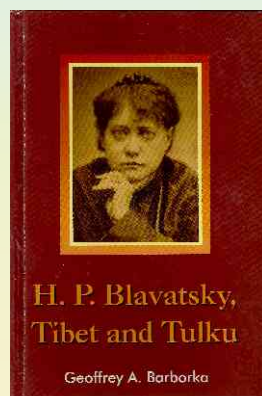
Geoffrey A. Barborka

H.P. Blavatsky, Tibet and Tulku

Theosophical Publishing House Adyar, 2006 - 476 p.

Hardcover, ISBN 8170590086 - € 27,50 (onder voorbehoud)

Dit werk is niet bedoeld als biografie van H.P. Blavatsky. Een groot deel is gewijd aan haar geschriften, vooral aan de manier waarop ze zijn geschreven. Het overheersende motief is het beschrijven van de spirituele status die zij bereikte voordat zij aan haar werk begon. Die status kan het best met de Tibetaanse term *tulku* worden omschreven. Hierover wordt door de auteur een filosofische uiteenzetting gegeven, waarbij enkele van de mysteries van het menselijk leven worden behandeld die eeuwenlang in het Oosten zijn bestudeerd.

Annie Besant

The path of discipleship

Theosophical Publishing House, Adyar, 14th repr. 2015 - 153 p.

Paperback, ISBN 9788170591238 - € 5,50

In deze vier lezingen beschijft Annie Besant het pad van leerlingenschap. Inzicht in de werkingen van karma, beheersing van het denken en van het handelen, meditatie en karaktervorming bereiden de aspirant voor op het proefpad - daar krijgt het een meer definitieve vorm, leidend naar het pad van inwijding. Ook wordt een vogelvluchtperspectief geboden van de evolutie van de mensheid als geheel, van het verleden tot de toekomst.

Patañjali's yogameditatie voor innerlijk ontwaken

Vinai Vohora

Meditatie is een essentieel onderdeel geworden van deze chaotische wereld, waarin stress in alle aspecten van het leven aanwezig is. Mensen zoeken vrede en geluk in de uiterlijke wereld door het vergaren van rijkdom, het bekleden van gezaghebbende posities, roem en tal van andere activiteiten. Maar deze hebben hen niet de innerlijke tevredenheid gebracht waarnaar zij op zoek zijn. Sommigen grijpen naar drugs, alcohol en diverse negatieve gedragingen om de leegte in hun leven op te vullen, met ernstige gevolgen van dien. In plaats van troost te vinden, raken ze in een neerwaartse spiraal van depressie en andere psychologische en gezondheidsproblemen. De oplossing is een evenwichtige kijk op innerlijke harmonie door middel van meditatie en kalmte, en meer gerichte uiterlijke activiteit die succes en innerlijke tevredenheid oplevert.

Wat is yoga?

Yoga betekent de vereniging van de delen van onszelf die in eerste instantie nooit gescheiden waren. Het doel van yoga is om de principes en de beoefening begrijpelijker en toegankelijker te maken. De beschrijvingen richten zich op praktische suggesties voor het tot rust brengen van de geest, om zo directe ervaring te bereiken die het verstand overstijgt. Yoga is een innerlijke reis, waarbij we de verschillende niveaus van ons wezen verkennen en doorkruisen. We moeten diep duiken in de oceaan van meditatie.

Wat is yogameditatie?

De Yoga Soetra's van Patañjali schetsen duidelijk de kunst en wetenschap van traditionele yogameditatie voor zelfrealisatie. Het is het proces van het systematisch ontmoeten en overstijgen van elk van de verschillende grove en subtiële niveaus van valse identiteit in de geest. Verlangens naar de uiterlijke wereld leiden ons uit het innerlijke paradijs; ze bieden valse genoegens die slechts het geluk van de ziel nabootsen. Het verloren paradijs wordt snel herwonnen door diepe meditatie. We zijn als goud in de modder: wanneer de modder van onwetendheid wordt weggewassen, wordt het stralende goud van de ziel, gemaakt naar Gods beeld, van binnen gezien.

Patañjali's yogameditatie

Patañjali's *Raja Yoga* omvat acht aspecten, elk met hun eigen plaats en functie. Samen vormen ze een compleet systeem voor spirituele ontplooiing. De 8 aspecten zijn: *yama* (voorschriften), *niyama* (disciplines), wat te doen en te laten (de do's en don'ts), *āsana* (houding), *prānāyāma* (energiebeheersing), *pratyāhāra* (beheersing van de zintuigen), *dhāraṇa* (concentratie), *dhyāna* (meditatie) en *samādhi* (absorptie, verlichting). Yoga is wetenschappelijke meditatie.

Door middel van een reeks wetenschappelijke gedisciplineerde stappen wordt de levensenergie, *prāna*, ertoe gebracht haar uitgaande stroom om te keren naar binnen, om bewustzijn van God, of het Goddelijke, te realiseren, en van de eeuwige eenheid van de ziel daarmee.

Meditatie is de wetenschap van God-Realisatie. Het is de poort waardoor elke zoeker van elk geloof moet gaan om contact te maken met God. Onttrekking van het bewustzijn uit de wereld van de zintuigen met het doel om met God te communiceren, werd door Christus onderwezen in deze woorden: 'Maar gij, wanneer gij bidt, gaat uw binnenkamer binnen (trek de geest naar binnen), en wanneer gij uw deur (de deur van het lichaam en de zintuigen) gesloten hebt, bidt tot uw Vader die in het verborgene is (in u); en uw Vader die in het verborgene ziet, zal u openlijk belonen (zal u zegenen met de altijd nieuwe Gelukzaligheid van Zijn Wezen). (Mattheus 6:6) Over meditatie moet niet worden gesproken, meditatie dient te worden geleefd en ervaren.

Dharma: de eeuwige principes van rechtvaardigheid

We streven er allemaal naar om op de juiste manier te denken en te handelen, maar we moeten ook leren ons lichaam te beheersen. Gewoonlijk regeert het lichaam ons en zegt: 'Ik ben de meester over jou. Wat ik ook dicteer, dat moet je doen. Als ik honger heb, moet je me te eten geven. Als ik het koud heb, moet je me een trui aantrekken. Als ik moe ben, moet je me slaap geven. Wat ik ook zie, hoor, proef, aanraak of ruik en waar ik naar verlang, dat moet je me geven.' En wij, als kleine, onwillige kinderen – niet eens kinderen, eerder slaven – volgen de behoeften van het lichaam. Daarom zegt Patañjali dat wanneer we gaan zitten om te mediteren en het lichaam rusteloos is, de volgende stap die we moeten leren *âsana* is – de juiste houding voor meditatie. De rusteloosheid van het lichaam wordt veroorzaakt door verlangens, verleidingen en sensaties, die moeten worden beteugeld door het lichaam te disciplineren om stil te zitten.

Meditatieplaats, -tijd en âsana

Om het lichaam te disciplineren om stil te zitten, moeten we positieve gewoontes met betrekking tot meditatie ontwikkelen. In de eerste plaats moeten we een rustige plek zoeken, want lawaai leidt af. We dienen te mediteren op een stevige zitplaats in een rustig hoekje, bij voorkeur dagelijks op hetzelfde tijdstip en op dezelfde plaats, aangezien de ruimte die we gebruiken doordrongen zal raken van de trillingen van onze inspanningen om onze rusteloze geest tot rust te brengen. De gewoonte die we aanleren, helpt ons om snel in de juiste gemoedstoestand voor meditatie te komen.

Wanneer we ons op onze meditatieplek hebben genesteld, moeten we het lichaam aanspannen en ontspannen, want door ontspanning wordt het bewustzijn losgemaakt van de spieren. Om met meditatie te beginnen, moeten we in een goede houding zitten door de ruggengraat, nek en het hoofd stevig rechtop en onbeweeglijk te houden. We moeten onze ogen richten op het beginpunt van de neus, de plek tussen de twee wenkbrauwen, de zetel van het spirituele zicht. De reden waarom we onze ogen naar boven richten, is om te voorkomen dat bewuste en

onbewuste gedachten voortdurend opkomen. Het onderbewuste is de zetel van de herinnering aan alles wat zich voordoet. De ruggengraat, het hoofd en de nek worden rechtop gehouden zodat de energie ongehinderd langs de ruggengraat omhoog kan stromen. Als deze gebogen is, knelt hij de ruggenmergzenuwen af, waardoor de energiestroom wordt geblokkeerd. We moeten de meditatie tijd geleidelijk verlengen; in het begin moet het doel kwaliteit en diepgang zijn, zelfs voor een korte periode.

Prânâyâma als getuige in meditatie

Wanneer de geest volkomen geconcentreerd is in meditatie, worden alle afleidingen weggenomen. De beginnende zoeker kan ontmoedigd raken door slechts af en toe vrede te ervaren, voortdurend onderbroken door een hevige invasie van rusteloze gedachten. De zoeker moet geduldig keer op keer proberen de rondzwervende gedachten te verdrijven.

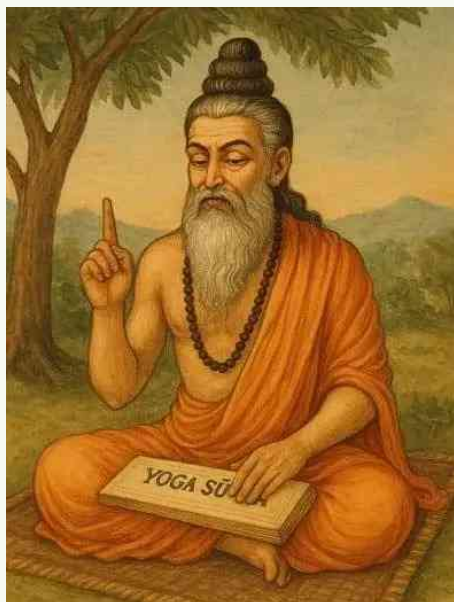
Als een glazen vat met modderig water wordt gevuld en men het laat bezinken, zakken de modderdeeltjes na een tijdje naar de bodem van het glas. Op dezelfde manier, als we geduldig wachten tot onze rusteloze gedachten tot rust komen, en het water niet opgewonden in beweging brengen, zal de modder niet naar de oppervlakte stijgen. De beweging van de modderdeeltjes duidt niet op onrust, maar slechts op een gewoon proces van gewinning.

De geest van de gewone mens is op dezelfde manier troebel door de talloze, rusteloze gedachtestromen die door de rivier van zijn bewustzijn naar binnen vloeien. Tijdens gewone activiteiten gaan de storende gedachten volledig op in zijn bewustzijn. Daarom weet de gemiddelde mens niet hoe rusteloos hij is. Hij ontdekt het tot zijn ontzetting wanneer hij begint met mediteren. Voor het eerst in zijn

leven begint hij aan de zijlijn te staan als een bewuste getuige van de verbijsterende stroom van zijn gedachten en geeft hij meditatie vaak de schuld van zijn onrust en onrustigheid.

Daarom spreekt Patañjali over Prânâyâma als het leren beheersen van de levenskracht (Prâna) die het lichaam en de zintuigen voedt. Bij meditatie is het essentieel om via Prânâyâma de levenskracht (energie) te beheersen en deze te gebruiken om het bewustzijn terug te trekken uit het lichaam en de zintuigen, en het te plaatsen op het altaar van de verinnerlijking, waar God te vinden is: 'Zoek het koninkrijk van God in jezelf.' Tussen waar we zijn en Zelfrealisatie staat de geest. Door de verschillende niveaus van het denkproces één voor één te verkennen, zullen we ontdekken dat 'wie ik ben, verschilt van dit specifieke denkpatroon waarvan ik nu getuige ben'.

De Rishi Patañjali

Geen van de gedachten die we ervaren is wie we zijn; ze behoren toe aan het ego, niet aan de ziel.

De ziel, die deel uitmaakt van God, is de getuige en de Stille Waarnemer, het transcendente Bewustzijn, onaangetast door *mâyâ* (illusie). Op dit pad van zelfdiscipline is God niet in het minst van streek over hoe vaak we struikelen en vallen op het spirituele pad. Hij let op één ding: Hij wil zien hoe vaak we onszelf weer oprichten. Elke keer dat we een fout maken in onze discipline – wanneer we onzorgvuldig, lui, vergeetachtig of onverschillig worden – zegt Hij: ‘Dat is goed, mijn kind.’ ‘Maar weet dat Ik nooit onzorgvuldig, lui of onverschillig tegenover jou zal staan.’

God verwacht niet dat we perfect zijn, maar Hij verwacht wel dat we perfect worden. Wat is perfectie in meditatie? Het is niet het bereiken van iets, maar het loslaten van alles; we worden niets of een niet-ding, dat leidt tot een verruiming van het bewustzijn.

Wees een getuige van de geest

Het doel van meditatie is om getuige te zijn van het denkproces, dat wil zeggen de natuurlijke stroom van de geest te observeren zonder afgeleid of gestoord te worden. We moeten alles observeren als een getuige. Wanneer we een negatieve gedachte opmerken, moeten we die bestempelen als ‘niet nuttig’. We kunnen op een positievere, praktische manier met die gedachten omgaan als we ze kunnen bestempelen als: ‘nuttig’ of ‘niet nuttig’. We moeten de positieve, nuttige gedachten bevorderen en niets doen met de negatief bestempelde, ‘niet-nuttige’ gedachten. Getuige zijn van het denkproces betekent in staat zijn om: (1) de natuurlijke stroom van de geest te observeren, (2) de aard van de denkpatronen op te merken, (3) zonder gestoord of afgeleid te worden door dit mentale proces. De eenvoudige formule is: getuigen = observeren + onthechting.

Om te getuigen, moeten we een kalme geest hebben met een intuïtief scherm voor ons, waar we zonder gehechtheid kunnen observeren wat er aan de andere kant gebeurt, en de gedachten voorbij laten stromen. De minst wenselijke gemoedstoestand is de verstoorde, rusteloze, verontruste of afdwalende geest. We worden niet alleen geplaagd door de afgeleide geest, maar ook door de bijkomende eigenschap van een intense, negatieve, emotionele betrokkenheid. Onze gedachten zijn op de een of andere manier gekleurd of beïnvloed door aantrekkings- of afkeer, of door voorkeur en afkeer, wat verband houdt met het ego en zijn gehechtheden aan ‘ik’, ‘mij’ en ‘mijn’.

Dit is waar meditatie kan worden gebruikt als een middel om de greep van de diepe indrukken, *samskâra*’s genaamd, te verzwakken, die de drijvende kracht zijn achter handelingen of karma’s. Wanneer we de kunst van *prânâyâma* in meditatie onder de knie hebben, zullen we zien dat ons dagelijks leven en onze activiteiten onder onze controle staan; we hebben controle over de stroom van *prâna* in het lichaam en de zintuigen, want waar de energie is, is ook het bewustzijn.

Pratyâhâra: verinnerlijking van de geest

Als we verder gaan dan prânâyâma naar de volgende fase van discipline in meditatie, kunnen we zo diep gaan dat we in staat zijn alles te vergeten wat ons bindt aan de materiële wereld, inclusief het lichaam. Patañjali noemde deze toestand pratyâhâra: verinnerlijking van de geest. Wanneer we tijdens meditatie prânâyâma diep hebben beoefend, bereiken we die staat van verinnerlijking waarin de geest niet langer gebonden is aan de gedachten en gewaarwordingen van het lichaam en van deze wereld.

We zien dat er, zelfs wanneer we alle veranderende ervaringen en dualiteiten van het leven doormaken, een stilte, een rust in ons is – een kalme staat van gedachteloos bewustzijn, een diep alerte staat zonder gedachten, onaangetast door welke ervaringen we ook doormaken in de wereld. Dit is een zeer verheven toestand. Het is als een ijsberg, waarbij negentig procent van het bewustzijn zich in de stille diepte van de stilte bevindt, en tien procent als de kalme, heldere geest, geleid door die beslissende helderheid van intuïtie. Er is slechts een diepe innerlijke gemeenschap met God, of het Goddelijke, wetende dat *Dat* weet en deel uitmakend van *Dat*.

Intuïtieve ervaring van toegewijden

Naarmate aspiranten zich verder in de meditatie verdiepen ervaren zij buitengewone glimpen en hogere bewustzijnstoestanden – een verhoogd, uitgestrekt bewustzijn van vrede en stilte. De innerlijke vrede die de zoeker voor het eerst ervaart tijdens meditatie is zijn eigen ziel; de nog grotere vrede die hij voelt naarmate hij dieper doordringt, is God. De zoeker die eenheid met alles ervaart, heeft God gevestigd in de tempel van zijn oneindige innerlijke waarneming.

Een dame zag, terwijl ze naar het spirituele oog staarde, schitterende, kristalheldere kleuren verweven met zielsverzachtende vreugde. Terwijl ze toekeek, vulde de doorschijnende kleur haar hele hoofd met een zalige trilling van Liefde. Een andere toegewijde ervoer de toestand van getuige zijn. Terwijl hij zich concentreerde op het spirituele oog, nam stilte bezit van zijn waarneming en vulde zijn geest met kalmte tot een toestand van diepe, transcendente stilte. Hij was zich bewust van alles om hem heen. Hij zag alles wat aanwezig was, maar voelde het lichaam helemaal niet. Er was alleen dit gevoel van alomtegenwoordige stilte, geen rimpeling van rusteloze gedachten, alleen een toestand van diepe kalmte, een met gelukzaligheid gevulde stilte, en toch kon hij alles zien en voelen. Zijn vrienden spraken tegen hem en in reactie daarop, met een kleine pauze, kwamen woorden gewoon zonder dat hij nadacht over wat hij zou zeggen. Dergelijke ervaringen komen voort uit standvastige inspanning in meditatie.

Dhâraṇa: concentratie

Na pratyâhâra is de volgende stap dhâraṇa, of concentratie. Deze toestand is wanneer de verinnerlijkte geest, bevrijd van de zintuigen en gedachten die voortkomen uit zintuiglijke prikkels, gericht is op God. Terwijl we mediteren met honderd procent focus, concentreren we ons op God in een van zijn goddelijke vormen of als een van zijn prachtige eigenschappen – als *licht*, als *wijsheid*, als *liefde*, of als *ânanda*, gelukzaligheid. Om met God te communiceren, moeten we de stilte binnengaan.

Stilte in meditatie betekent volledig opgaan in en het voelen van Gods aanwezigheid bij het spirituele oog, het zesde chakra. Stilte is ook ademloosheid. Het is in stilte dat we de eenheid met God ervaren als vrede, vreugde, liefde of licht. Hoe bereiken we die staat van stilte? Door concentratie, een eenpuntige focus, waarbij we de geest stabiel houden en volledig op slechts één aspect gericht. En in deze staat van dhâraana voelen we deze concepten van God en ervaren we ze binnen deze lichaamstempel, in *het grote licht van God*.

Het bewustzijn uitbreiden om Gods oneindige natuur te voelen in dhyâna

Na het bereiken van de staten van verinnerlijking en diepe concentratie zoals beschreven door Patañjali, en vervolgens nog dieper in meditatie te gaan, bereikt men de volgende staat: dhyâna, of ware meditatie. Dhyâna is het besef van de grootsheid van God, niet alleen ervaren binnen deze kleine lichaamstempel, maar als zijn universele of kosmische manifestatie. Met andere woorden, als we ons in de staat van dhâraana concentreren op *Gods liefde*, voelen we die als een overweldigend gevoel van diepe voldoening en liefde in het hart en in de geest. In de diepere staat van dhyâna voelen we echter: O! Die *liefde* is niet alleen iets dat God aan mij geeft. Zijn *liefde* is datgene wat alle menselijke harten, door alle uitingen van de schepping.

Op dezelfde manier wordt het kleine *licht* dat we in de staat van dhâraana zien, *het kosmische licht van de geest*, dat deze wereld, de universa en de zonne- en sterrenstelsels omhult, verder dan iemand ooit heeft gedroomd. *Zijn liefde, zijn Licht, zijn wijsheid*, of elk van *zijn* aspecten die we in ons lichaam ervaren, breiden zich uit tot universele ervaringen van de *oneindige* aard van God. De innerlijke ervaringen stromen over in ons dagelijks leven, en we kunnen geen onderscheid maken tussen mensen als stoute of brave kinderen van God. Er is geen onderscheid in kaste, kleur of geloof, of zelfs ten opzichte van dieren – we zien alles als één *leven*. We voelen deze verschillen niet langer omdat we God zien in die universele natuur, die universele vorm, die in alles verblijft. We ervaren die God in elke zuchtje wind en elk blad van elke boom, in de lucht, het gras, in elke geschapen levende vorm, in elk atoom.

Van het aanbidden van God naar Eenheid met God

Nu, in deze staten van dhâraana en dhyâna, nemen we God waar in de staat van toewijding – wat betekent dat er nog steeds een gevoel van scheiding is tussen God en de toegewijde. Maar dan komen we bij de ultieme en laatste toestand die door Patañjali wordt beschreven, Samâdhi. Hier voelen of ervaren we God niet langer, maar worden we één met Hem. In de eerdere staten zijn we als een golf op de oceaan, en in de staat van samâdhi lost die golf van de oceaan op in de oceaan. 'De dauwdruppel glijd in de glanzende zee!'

In samâdhi-meditatie zijn er twee staten: (1) In de *savikalpa*-staat is men volledig teruggetrokken uit deze wereld: het lichaam bevindt zich in een trance-achtige of onbeweeglijke toestand. In die samâdhi-extase verliest men volledig dat gevoel van afscheiding. De toegewijde weet: 'Ik ben in de Vader en de Vader is in mij.' (2) En in de hogere toestand van *nirvikalpa* samâdhi wordt men volledig bevrijd; dan

kan men, zonder enig verlies van God-waarneming en dat gevoel van God-eenheid, in deze wereld rondgaan en veeleisende taken vervullen als de wil van God – ‘Niet mijn wil, maar Uw wil geschiede in en door mij’.

Vereniging met de *oneindigheid* is *kaivalya*, Brahman. Er is niets daarbuiten, ernaast of erbuiten. Het is alles wat is, was of ooit zal zijn. ‘Overal het centrum, nergens de omtrek’. De Gitâ stelt: ‘Alle dingen bestaan niet als een schepping van de *geest*, maar zijn niets anders dan de *geest zelf*, de kolossale manifestatie, het *gemanifesteerde*, het *ongemanifesteerde*, en *Dat* daarbuiten (xi:37), is het ultieme mysterie, dat alleen wordt opgelost in *eenheid* met het *onbegrensde absolute*.’

Conclusie

Patañjali's leer over yogameditatie is slechts een wegwijzer om de spirituele reiziger de weg te wijzen. Realisatie is de bestemming, een vereniging van ziel en *geest*. Meditatie is de toegangspoort tot deze verhoogde staten van stilte, van gedachteloos, gelukkig bewustzijn, die ons in staat stellen God te ervaren in zijn verschillende aspecten en zijn glorieuze *extatische liefde*: ‘Hij die weet, weet, weet niets anders.’

Vertaling Yoff Kau

Dhr. Vinai Vohora is trustee van de Nairobi Lodge, Kenia, Federatie Oost- en Centraal Afrika. Dit artikel is gebaseerd op een lezing gegeven op 20 februari 2019, en als artikel verschenen in ‘The Theosophist’ Vol. 143 No. 12, september 2022.

Afbeelding: magnific.com

Hartcoherentie

Yoff Kau

Waar meditatie en wetenschap elkaar ontmoeten

In meditatie ligt de nadruk vaak op het tot rust brengen van het denken. Maar een wezenlijke ingang tot verdieping ligt niet alleen in de geest, juist ook in het lichaam. In mijn meditatielessen besteed ik daarom veel aandacht aan lichaamsbewustzijn, spelen met houding, aandacht voor sensaties en het verfijnen van de adem. Dit zijn voor mij de elementen die de basis voor een meer doorleefde en geïntegreerde meditatiepraktijk vormen.

In het dagelijks leven zijn we geneigd vooral 'in ons hoofd' te leven. We analyseren, plannen en reageren voortdurend op prikkels van buitenaf. Ondertussen voltrekt zich in het lichaam een subtiel en betekenisvol proces dat vaak onopgemerkt blijft. Spanning bouwt zich op, ademhaling verandert, emoties resoneren in het lijf. Lichaamsbewustzijn en hartcoherentie nodigen uit om opnieuw af te stemmen op die innerlijke signalen en zo een diepere staat van rust en evenwicht te ervaren.

Het lichaam als ingang

Gewoon gaan zitten om te mediteren blijkt voor veel mensen lastig. Vaak omdat we proberen onszelf stil te maken in het hoofd, terwijl het lichaam onrustig blijft. Juist dat lichaam is echter geen obstakel, maar een ingang. Binnen meditatie, maar ook in het dagelijks leven.

Lichaamsbewustzijn begint met opmerken van wat zich aandient: spanning in schouders of kaken, een snelle ademhaling, vermoeidheid, een knoop in de maag of juist een gevoel van levendigheid en energie. Zonder oordeel, zonder er meteen iets mee te moeten. Alleen waarnemen.

Veel mensen merken deze signalen pas op wanneer ze al sterk aanwezig zijn. Maar het lichaam geeft vaak veel eerder subtiele hints. Door daarvoor gevoelig te worden, ontstaat ruimte – niet alleen tijdens het mediteren, maar ook tijdens alledaagse handelingen zoals wandelen, koken of afwassen. Juist in die gewone momenten kan beoefening zich verdiepen. Bijvoorbeeld: je merkt dat je kaken gespannen zijn of je schouders omhoog getrokken. Dat kan een signaal zijn van innerlijke druk. Alleen al het opmerken ervan kan ontspanning brengen. Wanneer je vervolgens bewust je adem verdiept, ontstaat vaak direct meer ruimte.

Vanuit een theosofisch perspectief is dat niet onbelangrijk. Het lichaam is geen belemmering op het pad naar inzicht, maar juist een instrument. Een toegangspoort tot verfijnder gewaarzijn.

Wat is hartcoherentie?

Hartcoherentie sluit daar naadloos op aan. Hoewel het technisch klinkt, is het principe eenvoudig. Ons hart klopt niet als een metronoom; de tijd tussen twee hartslagen varieert steeds licht. Dat heet hartslagvariabiliteit (HRV), en dat is gezond. Wanneer die variatie zich organiseert in een rustig en regelmatig patroon, spreken we van hartcoherentie. Hartritme, ademhaling en bewustzijn komen dan in een harmonische afstemming. Vaak gaat dit samen met een gevoel van ontspanning, veiligheid en innerlijke helderheid. Vanuit fysiologisch perspectief weerspiegelt deze toestand een evenwicht in het autonome zenuwstelsel, dat onbewust processen regelt als hartslag, ademhaling en spijsvertering. Dat zenuwstelsel kent grofweg twee krachten:

- Het sympathische zenuwstelsel – het gaspedaal – activeert ons voor actie: vecht of vlucht.
- Het parasympathische zenuwstelsel – de rem – ondersteunt ontspanning en herstel.

Bij stress blijft vaak het gaspedaal ingedrukt. De ademhaling wordt oppervlakkig, het hart versnelt, de spijsvertering vertraagt, het lichaam bereidt zich voor op gevaar. Terwijl die 'beer op de weg' zelden werkelijk aanwezig is.

Bij hartcoherentie werken gas en rem samen in plaats van tegen. Het resultaat is een toestand van rustige alertheid: ontspannen en tegelijkertijd helder en wakker. Vergelijkbaar met wat soms de alfa staat wordt genoemd – open, ontvankelijk en aanwezig.

De adem als brug

De adem vormt hierin een directe toegang. Door langzamer, regelmatig en bewuster te ademen kan die samenhang zich herstellen. Vooral het verlengen van de uitademing blijkt krachtig, omdat dit het parasympathische zenuwstelsel activeert. Eeuwenlang maakten spirituele tradities gebruik van deze kennis. In meditatie, yoga- en adempraktijken is dit niet nieuw. Wat bijzonder is: moderne wetenschap en biofeedback maken tegenwoordig zichtbaar wat oude tradities intuïtief al wisten. Met eenvoudige sensoren kan hartcoherentie zelfs meetbaar worden gemaakt. Via bijvoorbeeld huidgeleiding of infraroodmetingen kun je waarnemen hoe ademhaling, hartritme en zenuwstelsel op elkaar reageren. Waar meditatie en wetenschap elkaar ontmoeten, ontstaat iets boeiends: oude wijsheid krijgt moderne bevestiging. Dat maakt hartcoherentie niet 'zweverig', maar juist opmerkelijk praktisch.

Waarom is dit belangrijk?

Wanneer je meer lichaamsbewust wordt en vaker in hartcoherentie komt, merk je vaak dat je:

- stress beter reguleert;
- rustiger reageert in moeilijke situaties;
- helderder denkt;
- beter slaapt;
- meer energie ervaart;
- gemakkelijker mediteert.

Maar misschien nog belangrijker: er ontstaat een andere relatie met jezelf. Minder reageren vanuit automatische patronen, meer aanwezig zijn. Dat raakt niet alleen welzijn, maar ook innerlijke ontwikkeling.

Hoe kun je beginnen?

Het mooie van hartcoherentie is dat het geen ingewikkelde techniek hoeft te zijn. Het vraagt vooral herhaalde kleine momenten van aandacht.

1. Check-in momenten

Neem een paar keer per dag dertig seconden en vraag jezelf af:
Wat voel ik nu in mijn lichaam? Niet analyseren, alleen waarnemen.

2. Bewuste ademhaling

Adem rustig en gelijkmatig. Bijvoorbeeld vijf tellen in, vijf tellen uit – of verleng zacht de uitademing steeds wat verder, misschien wel tot 16 tellen. Dat kan zittend, lopend, staand of zelfs tijdens het koken.

3. Aandacht zonder oordeel

Probeer sensaties alleen op te merken, zonder direct te denken: dit moet weg. Juist die open aandacht creëert ruimte. Enkele minuten per dag kunnen al verschil maken.

Een persoonlijke ontdekking

Voor mij is dit niet alleen theorie. Lange tijd dacht ik dat meditatie voor mij simpelweg niet mogelijk was. Chronische pijn maakte stilzitten moeilijk en mijn gedachten bleven alle kanten op gaan. Ik dacht dat ik niet geschikt was voor meditatie. Tot ik twintig jaar geleden in aanraking kwam met hartcoherentie.

Tijdens een workshop kreeg ik een sensor aangesloten en ontdekte ik, tot mijn eigen verbazing, dat ik met geconcentreerde ademhaling binnen een halve minuut volledig in hartcoherentie kwam. Dat moment veranderde iets fundamenteels. Ik ervoer ineens: meditatie hoeft niet te beginnen met het stilleggen van gedachten. Ze kan beginnen in het lichaam. In de adem. Dat inzicht bracht niet alleen persoonlijke verandering, maar gaf ook richting aan mijn werk als Shiatsu-therapeut en yogadocent. Omdat ik zag hoe effectief deze techniek voor anderen kan zijn – juist voor mensen die denken dat meditatie ‘niet voor hen is’. Soms hebben we een zetje nodig. Of een ervaring die laat zien dat iets mogelijk is.

Een uitnodiging

Hartcoherentie is geen techniek bedoeld om iets te bereiken, maar een manier van afstemmen. Een herinnering dat lichaam en bewustzijn geen gescheiden werelden zijn.

Het lichaam is geen last die overwonnen moet worden op een spiritueel pad. Het is een bron van informatie, een instrument van gewaarzijn. En misschien zelfs een leraar.

Alles wat je nodig hebt, heb je al bij je: je adem, je aandacht, je lichaam. Misschien begint verdieping niet met méér doen, maar juist met iets eenvoudigs: een ademhaling...een moment van voelen...een kleine terugkeer naar binnen. Hartcoherentie is altijd beschikbaar. Het vraagt alleen bereidheid om opnieuw te luisteren – naar het lichaam, naar de adem, en naar de stille intelligentie die daarin besloten ligt. Het kan je waardevolle inzichten geven in je eigen beleving van meditatie.

Soms helpt het om er niet alleen over te lezen, maar het ook visueel of praktisch te ervaren. Als hartcoherentie je aanspreekt: onderzoek verder via het internet.

Hier is een leuk filmpje op YouTube dat hartcoherentie uitlegt:

<https://www.youtube.com/watch?v=F89GLQOQKeg>

De serie over ex-presidenten van de Theosophical Society Adyar (TS) brengt ons dit keer bij **Nilakantha Sri Ram**. Hij was de eerste in India geboren president en drukte twintig jaar (1953-1973) zijn stempel op de TS.

Op 15 december 1889 werd Sri Ram geboren in Thanjavur (Tamil Nadu) bij een familie waarin vader en moeder toegewijde theosofen waren. Het is duidelijk dat hij vanaf zijn vroegste jeugd vertrouwd was met theosofie. Na zijn bachelorstudie wiskunde aan de Universiteit van Madras wijdde hij zich volledig aan het werk van de TS, waarvan hij in 1908 lid werd. Zijn familienaam Nilakantha gebruikte hij niet meer en als Brahmaan nam hij nadrukkelijk afstand van het kastesysteem.

Onder leiding van Annie Besant vervulde Sri Ram uiteenlopende functies op het hoofdkantoor van Adyar, waaronder penningmeester, schrijver en leraar op de scholen die deel uitmaakten van het door Besant gestarte educatieprogramma. Ook verzette hij veel werk voor de onafhankelijkheid van India, onder andere als schrijver voor het door Besant uitgegeven blad *New India*. Zijn band met haar was zo sterk dat hij samen met enkelen aanwezig was bij haar overgang. Nadien werkte hij op rustige wijze nauw samen met haar opvolgers George Arundale en Curuppumullage Jinarajadasa, die hem in 1953 aanwees als zijn opvolger. Het leven van Sri Ram kent een diepe verwevenheid met (de leiding van) de TS. Hij was een vertrouweling en secretaris van Annie Besant, de broer van Rukmini Devi (echtgenote van de eerdere TS president Arundale), de vader van Radha

Burnier (latere president van de TS) en de grootvader van Ananya Sri Ram (sinds januari 2025 directeur van de Krotana School, in de Verenigde Staten). Vanuit het heden bekeken, zien we dat de leiding van de TS ruim negentig jaar in handen was van presidenten afkomstig uit het Westen (VS en VK) en zestig jaar in handen van presidenten uit het Oosten (India en Sri Lanka). Een zeer groot deel van de Indiase leiding namen Sri Ram en zijn dochter Radha Burnier voor hun rekening. Hoewel de TS haar inhoudelijk bestaan dankt aan mevrouw Blavatsky, zien wij haar niet terug in het rijtje van presidenten. Op z'n minst een opmerkelijke constatering. Ik begrijp daaruit dat spiritueel leiderschap en een bestuurlijke functie verschillende kwaliteiten vragen, die blijkbaar niet altijd in één persoon verenigd zijn.

Het presidentschap van Sri Ram toont dat de inspanningen van Annie Besant en andere theosofen om Indiërs bewust te maken van het Britse kolonialisme vrucht hebben gedragen. We zien dat in 1946 de in Sri Lanka geboren Jinarajadasa, de Brit Arundale als president opvolgt. Een bijzondere stap omdat de TS vanaf dat moment voor het eerst een president krijgt die niet uit het Westen afkomstig is. India zal zich een jaar na zijn aantreden officieel losmaken van de Britse overheersing (augustus 1947).

De recentelijk gekozen jonge Shikhar Agnihotri als internationale vice-president lijkt een aanwijzing dat de opvolger van Tim Boyd mogelijk weer een Indiër zal zijn. Voor mij is dat een voorbeeld van het groeiend zelfvertrouwen bij de inwoners van India als het gaat om de TS. Op dit moment is 52% van de leden van de TS een Indiër. Dat Oost en West binnen de TS één grote familie vormen, die gezamenlijk optrekt, toonde de afgelopen Internationale Conventie in Adyar. Op de conventie waren 752 leden uit dertig landen aanwezig, terwijl ruim duizend leden de conventie online volgden. We mogen dankbaar zijn voor dit resultaat in een wereld vol haat en verdeeldheid.

Zoals John Coats het presidentschap van de TS combineerde met de functie van bisschop bij de Vrij-Katholieke Kerk, zo combineerde Sri Ram zijn presidentschap met een actieve deelname in de Gemengde Vrijmetselarij. Dit weerhield hem er niet van de TS-leden over de hele wereld te bezoeken, tal van boeken te schrijven, boeiende bijdragen te leveren aan de 'School of the Wisdom' en nieuwe gebouwen in Adyar tot stand te brengen. Op zijn eigen rustige wijze slaagde hij erin de TS een eigentijdse inhoud te geven. Voor veel leden was hij meer hun vertrouwde vriend dan hun president. Zij spraken hem graag aan met 'Anna', wat in Zuid-India 'oudere broer' betekent. Dit citaat geeft Sri Rams visie goed weer:

Tenzij we laten zien dat de theosofie [en haar fundamentele principe] waarde heeft voor het individu, zal dat individu waarschijnlijk niet op haar boodschap reageren. Het mag geen loutere theorie zijn die als boeken onder begeleiding van geleerde professoren bestudeerd moet worden, maar het moet een boodschap zijn die, hoe diepgaand ook, toch eenvoudig genoeg is om door de gemiddelde persoon begrepen en direct toegepast te worden in de details van zijn leven.

Het is mooi om te zien dat onze centra en loges zich nu nadrukkelijk richten op toepassing van theosofie in ons dagelijks leven. Een hartenwens van Sri Ram! Laten we ook dankbaar zijn dat hij de moed had om na de crisis, ontstaan door het vertrek van Krishnamurti in 1929, steeds weer verbroedering na te streven zoals bijgaand citaat, waarin hij teruggrijpt op *Aan de Voeten van de Meester*, duidelijk maakt:

Ons motto zou wel eens kunnen zijn: wijsheid in actie – niet alleen de studie van de wijsheid in boeken, maar ook de vertaling van die wijsheid in het leven.' Misschien is dit wel een van de 'veranderende gezichten' van de theosofie die we aan de wereld moeten presenteren – dat de richtlijnen die ons steeds opnieuw in de Wijsheidsleer worden gegeven, zoals bijvoorbeeld in Aan de voeten van de Meester. Dit is heel eenvoudig uitgelegd (misschien wel té eenvoudig voor de intellectueel!) en kan worden toegepast in ons dagelijks leven, of het nu op de werkplek, thuis of binnen de Theosofische Vereniging is.

Het duurde evenwel nog lange tijd voordat Krishnamurti een bezoek bracht aan Adyar (pas in november 1980), waar Sri Ram's dochter Radha Burnier hem toen verwelkomde.

Hierna in dit nummer van *Theosofia* komt Sri Ram zelf aan het woord, waardoor de lezer rechtstreeks met hem kan kennismaken.

Door Saskia Campert

Gebruikte bronnen: *Theosofia* nr. 5 oktober 2007, *Theosophy* in Australia, juni 2005.

Vrijheid in Jezelf

Nilakantha Sri Ram

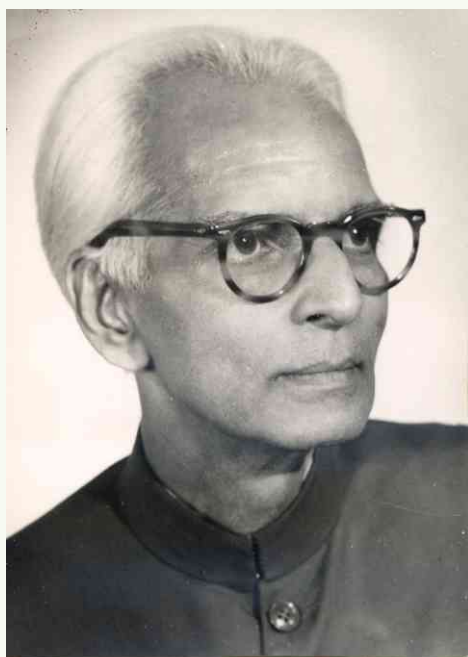
Als iemand het over vrijheid heeft, denkt hij meestal aan vrijheid van bepaalde omstandigheden of relaties die hij als storend ervaart en die hem beletten te genieten van wat hij wenst. Maar er zijn talloze dingen in het leven die ongewenst zijn en vroeg of laat de kop opsteken. Zelfs als er iemand is die tevreden is, vrij van problemen en zorgen, duurt die toestand niet lang. Men raakt zelfs vermoeid van die dingen die hem het grootste genot hebben verschaft. Verdriet en lijden komen vroeg of laat op hem af. Daarom is de vraag: is het mogelijk voor iemand om een toestand van totale vrijheid te bereiken, met alles wat dat inhoudt, en niet een onvolledige en tijdelijke vrijheid van dit, dat of het andere? Als deze vraag bevestigend kan worden beantwoord, zoals dat is gedaan door de grote spirituele leraren die deze tot in de diepste diepten hebben onderzocht, dan kan er niets van grotere betekenis voor ons leven zijn.

Het spreekt voor zich dat zo'n vrijheid een vrijheid in jezelf moet betekenen van hart en ziel, een gemoedstoestand en een innerlijke houding die niet afhankelijk is van enige omstandigheid of persoon buiten jezelf, maar evenmin isolatie of onbeweeglijkheid.

De essentie van vrijheid ligt in de mogelijkheid tot beweging. Het leven, de unieke energie die het is, is altijd een stroom en omhelst relaties in alle richtingen; zonder die relaties zou het zelfs niet bestaan, zoals wij het kennen. Waarneming, interesse, reactie, handeling – dit zijn de kenmerken ervan die voor het bewuste wezen – het 'subject' in tegenstelling tot de objecten buiten het zelf – een relatie vormen in een reële en levende zin.

Wanneer we nadenken over de mogelijkheid van vrijheid, zelfs te midden van de diverse bestaande relaties, waarbij we de meest vrije stroom van het leven en zijn uitingen toestaan, moet er een belangrijk onderscheid worden gemaakt tussen het subject – waarvan de aard puur weten is – en, voortkomend uit die aard, alle vermogens die de intelligentie vormen, enerzijds, en het 'zelf' in ieder van ons, waarmee het in alle opzichten versmelt, anderzijds. Het zelf heeft een andere aard, omdat het een centrum is van reacties die mechanisch plaatsvinden; als gevolg van deze reacties, die het bewustzijn ervan vertroebelen en verlagen, ontstaat er een identificatie tussen het Wezen waarin het vermogen tot weten aanwezig is – dat wil zeggen, bewustzijn in zijn zuiverheid – en indrukken die erop vallen en beelden die erin worden gevormd door objecten buiten het zelf. Een gekleurde plaat, bijvoorbeeld groen of rood, kan op een volkomen transparante film of stuk glas worden geplaatst. Het glas, als het levend en tot verbeelding in staat zou zijn, maar toevallig zich in een toestand van onbewustheid, een halfslaap bevindt, zou zich kunnen voorstellen groen of rood te zijn, al naargelang het geval. Een soortgelijk verschijnsel is bekend in gevallen van geestesziekte, waarbij de patiënt denkt iemand anders te zijn, wiens beeld hij in zijn geest heeft. Zo identificeert men zich, vanwege verschillende reacties, met wat buiten hen ligt – dat wil zeggen, buiten zijn wezenlijke zelf – of het nu een ras, een land, een religie is die hem is bijgebracht, of iets anders, inclusief alle ervaringen uit zijn verleden die in zijn geheugen zijn opgeslagen. Het bewustzijn dat zich zo heeft geïdentificeerd, is het zelf, gescheiden van andere zelden. Aan het primaire besef 'ik ben' voegt het de kenmerken van zijn identificatie toe: 'ik ben dit, dat en het andere'. De identificatie, die te wijten is aan een gebrek aan helder inzicht of bewustzijn, is een psychologische illusie en behoort niet tot de werkelijke aard der dingen. Ondanks dergelijke onbewuste identificaties kan de geest die tot dat zelf behoort en onder zijn schaduw actief is, zich met snelheid en vaardigheid bewegen en veel vindingrijkheid tonen. Hoewel er een gevoel van opgetogenheid kan zijn bij het uitoefenen van vermogens; zal er geen toestand of gevoel van vrijheid in zichzelf zijn. Aangezien 'zelf' insluiting impliceert – we zien het in het uiterlijke leven als een insluiting van wat men denkt dat hem toebehoort – kan er geen echte vrijheid daarvan bestaan. Het kan er slechts in slagen om voor een tijdje vrij te zijn van bepaalde dingen. Vrijheid bestaat werkelijk uit vrijheid van het zelf, zijn neigingen en het soort handelen dat daaruit voortvloeit.

Het handelen van dit beperkte wezen in de omgeving waarin het zich beweegt en functioneert, wordt beïnvloed door krachten die het in verschillende mate naar bepaalde dingen toe trekken en van andere afstoten. Dit zijn de krachten van zijn verlangens, behoeften, angsten, haatgevoelens en afkeer. En er zijn nog andere, soortgelijke krachten die op complexe en slinkse manieren werken. Dit is het netwerk dat door deze krachten wordt gecreëerd waarin de bewuste entiteit verstrikt raakt, des te steviger omdat zij zich met dat netwerk identificeert. De bewegingen van deze krachten worden door haar ervaren als haar eigen bewegingen. Dit maakt deel uit van het identificatieproces. Zo is er enerzijds identificatie, wat een waanvoorstelling is, en anderzijds de bewegingen van deze krachten, hun werking en resultaten.

In een toestand van onbewustheid zijn de bewegingen die plaatsvinden grotendeels elementair, verward en mechanisch. We kunnen dit waarnemen in ons denken en voelen. Door een proces van onderlinge afstemming vallen deze bewegingen echter in een relatief vast patroon, dat van persoon tot persoon verschilt vanwege de specifieke ervaringen die ieder doormaakt en zijn reacties daarop. Dit patroon wordt een psychologisch mechanisme in onszelf dat automatisch werkt en de neiging heeft om dezelfde gedachten en emoties steeds weer te herhalen. Hoe meer automatisch de handeling, des te minder men zich ervan bewust is. Aldus geeft men toe aan woede of een wellustig gevoel zonder zich dit te realiseren. Ons denken, wanneer het niet duidelijk gericht is op een bepaald einddoel, gaat van het ene naar het andere via associaties in ons geheugen, zonder dat enige werkelijke intentie onzerzijds, volgens vastgeroeste gewoontes en neigingen. Dit

soort denken, dat zo'n groot deel van ons leven uitmaakt, gebeurt vanzelf, alsof we in een droom zijn die noch door waakzaamheid, noch door vergetelheid wordt gekenmerkt.

Wat het wezen in het centrum verbindt met het object waarmee het op een bepaald moment wordt geconfronteerd, is de energie van zijn aandacht, die gekenmerkt kan worden door verschillende niveaus van intensiteit, die overeenkomen met de verschillende toonhoogtes van een vioolsnaar. Een slappe of losgeraakte snaar duidt op een gebrek aan aandacht en interesse. Zo treedt men de meeste dingen tegemoet die hem geen genoeg verschaffen. Als alle snaren, alle stralen vanuit het centrum, niet levendig trillen, zou dat een toestand van algemene lusteloosheid betekenen, neigend naar verveling, waarop men na verloop van tijd doorgaans reageert met een hunkering naar sensatie en opwinding.

Te strak gespannen staan betekent zich in een staat van spanning bevinden die zich uit in angst, agressiviteit, enzovoort. Men is gespannen vanwege angst, ambitie, de drang om te grijpen, te bezitten, een sensatie te ervaren die men verwacht, en ook om anderen te domineren en indruk op hen te maken. Maar dit alles staat ver af van vrijheid in zichzelf, die men op incidentele momenten ervaart als een toestand van gemak, van vrede, van een opwellend geluk. Het is vrijheid van alle spanningen, behalve die van een prachtig gestemde snaar – waarin noch drang noch remming bestaat – die in staat is tot trilling en resonantie. Het hele continuüm van bewustzijn, dat kan worden opgevat als bestaande uit ontelbare van zulke snaren of stralen, kan die kwaliteit bezitten. Zonder een werkelijk ontspannen innerlijke toestand, die toch niet slap of lusteloos is, zal het vermogen ontbreken om de dingen te zien, wat deze ook mogen zijn – in perspectief, in hun natuurlijke orde, zonder overdrijvingen en onduidelijkheden.

Handelen vanuit een toestand van innerlijke vrijheid komt niet voort uit een bewuste of onbewuste drang om een leegte in zichzelf op te vullen. Het kan alleen handelen zijn omwille van de juistheid ervan, niet omwille van de 'vrucht', om de woorden van de Gita te gebruiken – niet om er iets mee te winnen, fysiek of psychologisch. Het genot van geprezen worden, van een goed beeld van zichzelf krijgen, van meesurfen op de golf van succes, speelt hierbij geen rol. Geen van de verschillende persoonlijke reacties, die de gebruikelijke drijfveren zijn, spelen hierbij een rol. De handeling vloeit vrijelijk voort uit een toestand van zelfvoorzienigheid en evenwicht die niet lijdt onder enige drang om veranderd te worden. Het is handelen dat niet van buitenaf of van binnenuit wordt gedwongen. Het wordt niet gestuurd door mechanistische krachten, maar komt voort uit een intelligentie die werkelijk wakker is en niet vertroebeld door de schaduwen van het zelf. Het heeft het karakter van een volkomen vrije uitstroom, zoals de kwaliteit van barmhartigheid die niet geforceerd is, in de woorden van Shakespeare – van geven, zonder te zoeken, van liefde.

We zien wellicht een vogel vliegen, zweven, ronddraaien of zich een weg banen naar een bepaalde plek. Hij lijkt te genieten van deze bewegingen die hij in alle

MR. N. SRI RAM AND DR. I. K. TAIMNI

vrijheid maakt. De bewegingen zijn spontaan en drukken de vreugde van het bewegen uit. Ze zijn niet ondoordacht vanuit het oogpunt van de vogel, maar zijn handelen is instinctief. Een staat van vrijheid in het hart en de geest van een mens vertoont vergelijkbare kenmerken: handelen vanuit een instinct van juistheid (wat een natuurlijke combinatie is van de juiste oriëntatie en een perfect oordeel gebaseerd op een onmiddellijke afweging van factoren), vreugde in het daarnaar handelen en spontaniteit in de impulsen die de handeling veroorzaken. Liefde, vrijgevigheid, het verlangen om te geven of te helpen – dit alles ontstaat spontaan.

Die vrijheid, die in de kern van ons wezen ligt, is als de levensadem die elke cel van het levende lichaam bezielt. Om deze vrijheid te verwerven, moet men ernaar verlangen als naar iets dat op zichzelf mooi en beminnelijk is, zoals de uitgestrekte hemel met zijn onmetelijke diepten, en niet trachten haar binnen de nauwe grenzen van het zelf te houden. Om werkelijk te weten hoe het is, moet men de belemmeringen ervan, de mazen van het ingewikkelde web, waarnemen. Aangezien de bestaande toestand zich heeft ontwikkeld door een lang mechanisch proces, als in een droom, waarover we geen controle hebben gehad, kan deze volledig worden veranderd als men uit die droom ontwaakt. Het verschil tussen waakzaamheid en slapen is in wezen het verschil tussen aandacht schenken en helemaal geen aandacht schenken. Men moet aandacht schenken aan zaken die van belang zijn voor het persoonlijke leven. Alleen door zelfkennis kan men zich volledig bevrijden. Het is geen kennis die men opdoet uit een boek met allerlei termen en beschrijvingen, hoewel dit waarde kan hebben als een routekaart, maar kennis die voortkomt uit de feitelijke observatie van zichzelf zoals men is, denkt en handelt.

Het doel van bevrijding dat de religieuze zoeker in India voor ogen wordt gesteld, is in feite een toestand van absolute vrijheid in zichzelf. Dit wordt opgevat als een bestemming die voor ieder mens is weggelegd, en die na veel worsteling en inspanning bereikt moet worden. Over het algemeen wordt aangenomen dat deze bestemming neerkomt op eenheid met God. Maar men weet niet wat het woord 'God' precies inhoudt. Er is ook discussie gevoerd over wat deze eenheid werkelijk inhoudt. Maar men kan de waarheid met betrekking tot dergelijke zaken alleen rechtstreeks voor zichzelf kennen wanneer elke vorm van vooringenomenheid ten aanzien daarvan uit zijn geest is verwijderd en er in hem de noodzakelijke voorwaarde bestaat voor het waarnemen van de waarheid – of het nu gaat om dergelijke transcendentale zaken of om andere zaken waarmee hij in de praktische zin te maken heeft. Vrijheid is die voorwaarde, omdat het vrijheid is van elke neiging die ons kan afleiden van de absolute waarheid.

Alleen vanuit de vrijheid in onszelf kan de schoonheid en het genie dat latent in de mens aanwezig is, tot bloei komen.

Vertaling Yoff Kau

Dit artikel is eerder verschenen in *The American Theosophist* in 1972.

Joan Slagers

Laatst las ik weer een mooie, inspirerende tekst in het voormalige theosofische maandblad Sunrise (mei-juni 2004, p. 88). Ik weet niet hoe het u vergaat bij het lezen van mooie teksten, maar bij mij roept het altijd een stukje zelfreflectie op in de sfeer van 'Hoe ga ik hier zelf mee om?'. Het eind van het liedje is dat er dan meestal mooie intenties bij me opborrelen. Of dit vervolgens ook tot mooie resultaten leidt, laat ik nu maar even in het midden.

De betreffende tekst ging over onze neiging tot oordelen en veroordelen, en de verreikende effecten daarvan. Als we zelf oordelen, zo zegt het artikel, kan het gevolg zijn dat er een toenemende neiging in onszelf ontstaat om ons verder hieraan over te geven. Dit kan betekenen dat onze neiging om te oordelen, in leven na leven blijft toenemen en de effecten daarvan ernstiger worden. Niet alleen voor onszelf, maar ook voor de ander.

U weet: de ander zal een oordeel nooit in dank ontvangen. Integendeel. Het roept eerder gevoelens van gekwetstheid op. En zelfs al lijkt de ander onze veroordeling te verdienen, het doet niets af aan het feit dat we iets naar hem of haar toezenden dat beschadigend werkt. Zo doen we, misschien ongewild, toch een duit in het zakje van actie en reactie. Want, zo zegt de wet van de dynamische balans, dat hetgeen je hebt opgewekt ook weer naar je zal terugkeren, en dat is wederzijds. Of we ons oordeel nu hardop uitspreken of in onze gedachten op pad sturen, het effect blijft hetzelfde en schaaft niet alleen de persoon waartegen het gericht is, doch vooral ook jezelf en eveneens de omgeving ver daarbuiten. De huidige ontwikkelingen in de wereld demonstreren feilloos hoe ver dit kan gaan. Gelukkig kunnen vredelievende gedachten, goedheid en diep mededogen enigszins tegenwicht bieden.

Onlangs besloot ik dit nu zo belangrijke onderwerp, eens ter bespreking en zelfonderzoek, voor te leggen aan een groep spiritueel geïnteresseerden. Het leidde tot een interessante uitwisseling en mooie oprechte zelfreflecties. Na afloop liep ik met twee van hen naar de auto. 'Goh', zei een van hen opgelucht. Ik hoorde een paar stevige voorbeelden van oordelen.

'Nou nou', dacht ik. 'Dat is niet mis...'

Hoe wolven rivieren veranderen

Juliana Cesano

De afgelopen jaren is het overmatig gebruik van het internet, met name van sociale media, een van de belangrijkste oorzaken van passiviteit geworden. In dit tijdperk van scrollen, dat de wijsvinger een macht heeft gegeven waarvan hij nooit had durven dromen, heeft de hoeveelheid tijd die we besteden aan het bekijken van video's over recepten, politieke uitspraken, fitnessroutines, wonderen in de natuur, enzovoorts, een groot deel van de tijd vervangen die we daadwerkelijk aan deze activiteiten besteden.

Het is echter waar dat de gemiddelde persoon nu toegang heeft tot informatie waarvoor in het verleden jaren van studie en onderzoek nodig zouden zijn geweest. Tenzij we een diploma of een baan in een bepaald vakgebied hadden, was het niet de norm om specifieke en diepgaande informatie over een bepaald onderwerp tegen te komen. Hoewel dit proces natuurlijk een behoorlijke dosis onderscheidingsvermogen en vaardigheid in het controleren van feiten vereist, kunnen we gerust stellen dat het internet voor het grootste deel van de mensheid een ongeëvenaarde bron van kennis en inspiratie is geworden, en soms de ononderbroken verbinding tussen ons versterkt die boven alle oppervlakkige verschillen uitstijgt. Vaak vinden we in deze berichten grote schoonheid, wake-up calls en diepgaande waarden. Omdat we een bepaald soort gedachten aantrekken die overeenkomen met onze eigen gemoedstoestand, geldt: hoe meer we ervoor kiezen om verhelderende, opbeurende of bemoedigende berichten te lezen of te bekijken, hoe meer ze op ons afkomen.

Tussen al deze inspirerende berichten kwam ik onlangs een artikel en een video tegen over de fijne complexiteit van ons ecosysteem. Daarin werd getoond hoe elke soort een onmisbare rol speelt bij het behoud van het evenwicht en de perfectie van onze planeet. Hoewel het geen nieuws is dat de intelligentie van de natuur het menselijk begrip te boven gaat, trof de kop van de video me toch: 'De verbazingwekkende manieren waarop wolven rivieren veranderen'. Op het eerste gezicht leek het onwerkelijk. Hoe konden wolven rivieren veranderen? Maar het is gebeurd.

In 1995, na een afwezigheid van ongeveer zeventig jaar, werden grijze wolven opnieuw geïntroduceerd in Yellowstone National Park. Oorspronkelijk, toen het park werd opgericht, werden de wolven snel uitgeroeid, omdat mensen er bang voor waren. Toen er geen dieren meer waren om te jagen, nam het aantal elanden onevenredig toe, waardoor de vegetatie die beschikbaar was voor andere levensvormen aanzienlijk afnam. Zodra de wolven weer verschenen, begonnen ze een opmerkelijk effect te hebben. Ze doodden niet alleen de elanden, maar ze veranderden ook hun gedrag radicaal. De elanden begonnen bepaalde delen van het park te mijden, en onmiddellijk begonnen die plekken zich te herstellen.

Als eerste en meest zichtbare gevolg vervijfvoudigde het aantal bomen in zes jaar tijd. Hierdoor, en doordat er nieuwe flora rond de bomen groeide, begonnen vogels zich er te vestigen, nam het aantal bevers toe en boden de dammen die ze in de rivieren bouwden een leefgebied voor soorten als otters en muskusratten. De wolven doodden coyotes en daardoor begon het aantal konijnen en muizen toe te nemen, wat weer meer haviken en meer wezels, vossen, dassen, raven en Amerikaanse zeearenden aantrok. Ook de berenpopulatie begon te groeien en poema's keerden terug naar het gebied. Een minder voor de hand liggend gevolg was dat de bodemerosie afnam. De rivierbeddingen werden smaller, er ontstonden meer poelen en de oevers stabiliseerden zich. Deze herstelde biodiversiteit transformeerde het ecosysteem tot in de rivierbeddingen. Kortom, de wolven veranderden het gedrag van de rivieren.

Foto: Unsplash

De sociaal-politieke toestand van de wereld lijkt op een ecosysteem dat nooit een evenwicht heeft gevonden. In elk tijdperk, om ogenschijnlijk verschillende redenen, hebben bepaalde groepen anderen gediscrimineerd, de meest kwetsbaren onderdrukt en misbruikt of degenen gedood die een bedreiging waren voor wat op dat moment het sterkste geloofssysteem was. Tot nu toe zijn onze verschillen niet onze kracht geweest, maar hebben ze juist de grootste uitdaging gevormd waarmee we te maken hebben gehad. In 2017, terwijl dit artikel wordt geschreven, heeft het aantal vluchtelingen in de wereld het hoogste niveau ooit bereikt. Volgens cijfers van de Verenigde Naties zijn wereldwijd 65 miljoen mensen gedwongen hun huis te ontvluchten – mensen wier leven nooit meer hetzelfde zal zijn, zelfs als ze zich weten aan te passen en te overleven.

Hier in de Verenigde Staten hebben we onze eigen angstaanjagende cijfers. Vandaag de dag zitten er in de VS bijvoorbeeld meer dan 450.000 kinderen in de pleegzorg. Dit zijn kinderen die in veel gevallen verwaarloosd of mishandeld worden en die misschien niet het geluk hebben te weten wat vertrouwen, veiligheid, aanmoediging of liefde betekenen. Wellicht zijn in dit scenario enkele van de meest prangende vragen voor ons allemaal: Begrijpen we echt wat voor soort samenleving we aan het creëren zijn? Hoe lang duurt het nog voordat we inzien dat de uiterst schadelijke zaadjes die we nu zaaien, onvermijdelijk zullen worden geoogst in de vorm van nog meer leed? En – waarschijnlijk de belangrijkste vraag – wat is onze rol in deze puinhoop?

Er komt een moment in iemands leven waarop het lijden van anderen niet langer kan worden genegeerd. Een tijdlang slagen we er op de een of andere manier in om de andere kant op te kijken, leven we bijna onbewust van deze gedachte en

doen we alsof de levensomstandigheden van alle anderen net zo gunstig zijn als die van ons. Toch horen we op de vreemdste momenten een vage stem in ons achterhoofd die fluistert dat er iets ernstig mis is in onze omgeving. We wisten dat het er al die tijd was, maar we hielden onszelf voor dat we niets konden doen om te helpen, misschien omdat we ons machteloos voelden vanwege de omvang van de taak. Maar op een dag wordt die stem het enige geluid dat we nog kunnen horen. Er is een innerlijke wake-upcall die niet tot zwijgen kan en mag worden gebracht.

In haar boek *Dharma* beschrijft Annie Besant een levende wet die het ontwikkelingsniveau van een individu verweeft met de noodzakelijke voorwaarden voor de volgende stap. Dit is dharma: 'de innerlijke aard van een ding in een bepaald stadium van zijn evolutie en de wet van het volgende stadium van zijn ontvouwing'. Ze legt uit dat het onze eigen innerlijke aard is die de omstandigheden van het uiterlijke leven vormgeeft. De omstandigheden waarin we geboren worden en de ervaringen van dat specifieke leven stemmen niet alleen overeen met ons niveau van bewustwording, maar ook met het groeipotentieel waarover we op dat moment beschikken. Natuurlijk klinkt dit proces in theorie veel glamozeuzer dan het in ons eigen leven lijkt, waarin we blindelings tegen obstakels aan stoten totdat we eindelijk een paar glimpen opvangen van wie we zijn en wat we hier doen. Het is geen gemakkelijke taak om onszelf te kennen, laat staan te weten wat we geacht worden te doen. Niettemin verzekert het bestaan van deze dynamische wet ons ervan dat er, ongeacht de omstandigheden, altijd mogelijkheden zijn voor groei.

Besant's definitie van dharma roept een paar kwesties op die het bekijken waard zijn. In de eerste plaats is plicht (zoals dharma soms wordt vertaald) niets anders dan het gebruik en de verkenning van iets wat al van ons is. Hoe onwetend we ons ook mogen voelen over onze rol in het grote geheel, het is heel goed mogelijk dat we die al vervullen. Dit betekent niet dat de zoektocht hier eindigt. Het betekent veeleer dat we op het proces kunnen vertrouwen en dat hoe meer we ontwaken, hoe meer onze plicht zich ontwikkelt. Onze verantwoordelijkheid ligt dus in het vinden van meer helderheid, in het wegnemen van de sluiers die ons beletten de dingen te zien zoals ze werkelijk zijn. Dan volgt de natuur vanzelf.

Ten tweede is het absurd om te proberen het dharma van iemand anders te leven. Het is waar dat sommige rollen in de samenleving belangrijker lijken dan andere. Binnen elke organisatie zijn sommige taken wellicht zichtbaarder of worden ze meer gewaardeerd dan andere. Maar zoals we uit het verhaal over de wolven hebben geleerd, is elk onderdeel onmisbaar voor het voortbestaan van de andere. Bovendien lijkt het schadelijk voor onze eigen ontwikkeling om een taak uit te voeren die niet past bij onze specifieke aard. In de *Bhagavad Gita* benadrukt Krishna dat het beter is om ons eigen lot onvolmaakt te leven dan een imitatie van het leven van iemand anders met perfectie te leven. Er staan vaak borden langs de weg die ons een hint geven welke richting we op moeten. Misschien zijn we niet zo goed in het lezen van die borden, en vaak zien mensen om ons heen ze eerder dan wij, maar vroeg of laat snappen we de boodschap wel.

Natuurlijk zijn de borden die aangeven welke kant we niet op moeten, vaak wat luider en de duidelijkste zijn die waarbij het voelt alsof er een deur voor onze neus dichtgeslagen wordt.

Een derde feit, misschien wel het meest opvallende, is de schoonheid en de orde onder de schijnbare chaos; de perfectie van de intelligentie van het leven, die de nodige kansen biedt voor de ontvouwing van dit moment – wat dat ook voor ieder van ons mag betekenen; en de geruststelling dat we allemaal de kracht bezitten om de volgende stap te zetten.

Vanuit een bepaald perspectief lijkt dit scenario misschien wat te rigide, alsof er weinig flexibiliteit zit in de mogelijkheden die voor ons liggen. Maar Besant zorgt ervoor dat we begrijpen dat de mogelijkheden eindeloos zijn, zolang we bepaalde belangrijke deugden hooghouden en een perspectief behouden dat verder reikt dan alleen dit leven. Ze zegt:

Ik wil je eigen ideaal geen greintje verlagen; je kunt niet te hoog mikken. Het feit dat je het je kunt voorstellen, maakt het van jou. Streef naar het hoogste dat je je kunt voorstellen en waar je van kunt houden, maar houd bij het streven zowel rekening met de middelen als met het doel, zowel met je krachten als met je aspiraties. Stel je aspiraties hoog. Het zijn de kiemen van krachten in je volgende leven. Door het ideaal altijd hoog te houden, zul je er naartoe groeien en wat je vandaag verlangt, zul je in de komende dagen zijn. Maar bezit de verdraagzaamheid van kennis en het geduld dat goddelijk is.

Met een groeiend verlangen om te dienen, creëren we onze eigen toekomstige mogelijkheden om dat te doen. We planten de zaden van altruïstische inspanning, soms op het fysieke vlak, soms op het mentale, maar geen enkele hiervan wordt verspild of gaat verloren.

Er is geen manier om te meten hoe ver we in elk leven zouden kunnen vorderen, maar we weten allemaal dat we nog steeds onze eigen ongunstige neigingen onder ogen moeten zien. We kunnen in ieder geval proberen ze uit te roeien, naar ons beste inzicht, zodat de obstakels die een helder zicht in de weg staan één voor één kunnen beginnen te verdwijnen. In deze context kunnen we ons afvragen: wat als ik op dit moment de beste versie van mezelf zou kunnen worden? Kan ik hier en nu afstand doen van de beperkingen die ik al onderken, van de neigingen die ertoe leiden dat ik op dit moment niet kan zijn wie ik werkelijk ben? Wat zou daarvoor nodig zijn? Met andere woorden, hoe kan deze persoonlijkheid in het heden de beste omstandigheden bieden om de innerlijke bloem te laten bloeien? Vanuit een bepaald perspectief zijn we al de beste versie van onszelf die we kunnen zijn, maar deze versie heeft het potentieel om elk moment verder te groeien. Het is een dynamische toestand die nieuwe kansen biedt terwijl we ons voortbewegen op het pad, wanneer en als we dat doen.

De antwoorden op deze vragen zijn persoonlijk van aard. Ik geloof dat een combinatie van wilskracht, opmerkzaamheid en de voortdurende herinnering aan God, aan Brahman, in het hart de persoonlijke muren kan beginnen af

te breken die ons ervan weerhouden Eenheid te ervaren: wilskracht, als een voortstuwend innerlijk vuur om een dagelijkse beoefening te volgen en als een trouwe metgezel terwijl we die beoefening tot prioriteit maken; opmerkzaamheid, als de verbindende draad die ons dieper verbindt met elk moment zoals het is, zonder extra commentaar; de mogelijkheid om te luisteren naar onuitgesproken woorden en het vermogen te ontwikkelen om het vergankelijke te zien als niets anders dan een voorbijtrekkende wolk aan de innerlijke hemel. En ten slotte, een voortdurende herinnering aan de eeuwige vlam, één en ondeelbaar, onaangetast door welke ervaring dan ook, als de ondersteunende kracht en leidende kracht van alle handelen. We hebben elke dag de kans om lichter, ruimer en nieuwsgieriger te worden. Een van de vele diepzinnige waarheden die het boeddhisme de wereld heeft gebracht, is de medelevende kijk op lijden als een ervaring van de mensheid als geheel. Er bestaat niet zoiets als jouw lijden los van het mijne. Op het moment dat ik een klein beetje van jouw last verlicht, verlicht ik ook de mijne, en die van de wereld. Zoals Thich Nhat Hanh het zo mooi verwoordt in een van zijn gedichten: 'Je laat de bloem in jezelf bloeien, zodat ik mooi zal zijn'. Paradoxaal genoeg wordt onze dagelijkse beoefening lichter en vreugdevoller wanneer deze wordt gedreven door het verlangen om het lijden van elk wezen te verlichten.

Met dit alles in gedachten keren we nu terug naar het probleem van het wereldwijde ecosysteem, in het bijzonder de beklemmende huidige omstandigheden die ons tot actie oproepen. Zoals hierboven al is gesuggereerd, zal actie voor ieder van ons noodzakelijkerwijs anders zijn, vanwege onze uniekheid. Zoals Besant opmerkte, is wat we doen in overeenstemming met 'het hoogste dat we kunnen denken en liefhebben'. Hetgeen we als individu besluiten te doen, heeft zeker geen algemene consensus. Maar hoe zit het met onze collectieve inspanningen, nu op zoveel fronten onze dringende aandacht nodig is?

Door te kijken naar de drie doeleinden van de Theosophical Society en ook naar oude brieven, artikelen en toespraken van de vroege theosofen, streven wij, leden van de organisatie, ernaar de rol van de Society te begrijpen. Een grote loyaliteit aan de oorspronkelijke geest van de Society heeft ons ertoe gebracht haar doel voortdurend te herzien – de zegen en de vloek die ons sinds de oprichting hebben vergezeld. Alles wat er is geschreven, biedt slechts richtlijnen die voor interpretatie vatbaar zijn en elk daarvan kan op allerlei verschillende manieren in praktijk worden gebracht. Hierdoor verschilt de Society sterk van loge tot loge en van land tot land. Het lijkt alsof het collectieve dharma van elke plaats de leidende kracht is geweest in het inspelen op de innerlijke aard van die plaats. In een minder gunstig daglicht kunnen we ook zeggen dat de Society op elke plaats bestaat uit gestapelde lagen van conditionering. Het is vrij gemakkelijk om in patronen te vervallen en de manieren waarop dingen al decennialang worden gedaan in stand te houden.

Als we het leven van de pioniers van de theosofische beweging onder de loep nemen, valt één ding zonder uitzondering op: hun moedige toewijding om licht en verandering te brengen in de sociale onrechtvaardigheden van hun tijd, waarbij slechts een vage grens hun persoonlijke acties scheidde van de inspanningen van de Society.

Hoe kunnen we als organisatie deze lijdende wereld dan verder helpen? Ons doel blijft relevant en noodzakelijk, maar schieten we tekort? Er is nog zoveel werk te doen om alleen al ons eerste doeleinde te verwezenlijken, 'het vormen van een kern van de universele broederschap van de mensheid'.

Misschien blijven we wel een stille invloed op de innerlijke niveaus, in de hoop dat we het collectieve bewustzijn kunnen verlichten en verheffen, maar ik zie voor me dat de Society zich veel zichtbaarder gaat inzetten voor het bevorderen van bewustwording en blijvende verandering.

Ik beweer niet de antwoorden te kennen, maar ik vertrouw erop dat als we ons oprecht inspannen, naar ons beste vermogen, zonder voorwaarden of verwachtingen, om het lijden van onze naaste te verlichten, de krachten van het goede die wachten om uitingsvormen te vinden, we geen seconde zullen aarzelen. Elke volgende stap ligt klaar wanneer wij er klaar voor zijn. Zoals H.P. Blavatsky schrijft in *De Geheime Leer*:

Het Universum wordt van binnenuit naar buiten toe bewerkt en geleid. Zo boven, zo beneden; zoals in de hemel, zo op aarde; en de mens – de microkosmos en miniatuur kopie van de macrokosmos – is de levende getuige van deze Universele Wet en van de wijze waarop deze werkt.

We kunnen nooit weten hoe ver juiste intentie en handelen ons kunnen brengen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was er een Engelsman wiens buitengewone geest een cruciale rol speelde bij het ontcijferen van onderschepte gecodeerde berichten die Hitler naar de Duitse troepen stuurde. Zijn naam was Alan Turing en er wordt gezegd dat zijn cryptografische ontdekkingen de oorlog met twee tot vier jaar hebben verkort en naar schatting 14–21 miljoen levens hebben gered. Onder zijn citaten is er één die zelfs de kleinsten onder ons hoop geeft: 'Soms zijn het de mensen van wie niemand iets verwacht, die dingen doen die niemand zich kan voorstellen'. Soms kunnen ze, net als de wolf, zelfs rivieren veranderen.

Vertaling Margreet Mantel

Juliana Cesano is een theosoof van de 2e generatie en is al meer dan twintig jaar actief in de Society. Ze is gediplomeerd yogalerares en manager van de Quest Boekwinkel in Wheaton. Dit artikel is eerder gepubliceerd in het zomernummer 2017 van het tijdschrift Quest, Vol. 105 No. 3, blz. 26-295.

Reïncarnatie: een logische noodzaak

Helena Petrovna Blavatsky

Er worden voortdurend vragen gesteld over karma en wedergeboorte, er lijkt grote verwarring over dit onderwerp te bestaan. Degenen die in het christelijk geloof zijn geboren en getogen en zijn opgevoed met het idee dat God voor elk pasgeboren kind een nieuwe ziel schept, behoren tot de meest verwarden. Zij vragen zich af of in dat geval het aantal incarnerende monaden op aarde beperkt is. Waarop zij een bevestigend antwoord krijgen. Want hoe ontelbaar het aantal incarnerende monaden in onze opvattingen ook mag zijn – zelfs als we rekening houden met het feit dat sinds het *tweede ras*, toen hun respectievelijke zeven groepen van lichamen werden voorzien, er meerdere geboorten en sterfgevallen per seconde in de reeds voorbijge aenen mogelijk zijn – toch moet er een limiet zijn.

Er werd gesteld dat *karma-nemesis*, wiens dienstmaagd de natuur is, alles op de meest harmonieuze wijze in orde bracht. Dat daarom de instroom, of de komst van nieuwe monaden, was opgehouden zodra de mensheid haar volledige fysieke ontwikkeling had bereikt. Er zijn geen nieuwe monaden meer geïncarneerd sinds het middenpunt van de Atlantiërs. Aangezien, behalve in het geval van jonge kinderen en individuen wier leven door een of ander ongeluk abrupt werd beëindigd, geen enkele spirituele entiteit kan reïncarneren voordat er vele eeuwen zijn verstreken, moeten dergelijke hiaten alleen al aantonen dat het aantal monaden noodzakelijkerwijs eindig en beperkt is. Bovendien moet andere dieren een redelijke tijd worden gegund voor hun evolutionaire ontwikkeling. Vandaar de bewering dat velen van ons nu de gevolgen van de kwade karmische oorzaken die wij in Atlantische lichamen hebben veroorzaakt, aan het verwerken zijn.

De wet van karma is onlosmakelijk verbonden met die van reïncarnatie. Alleen de kennis van de voortdurende wedergeboorte van één en dezelfde individualiteit gedurende de levenscyclus; de zekerheid dat dezelfde monaden – onder wie vele *dhyan-chohans*, of de ‘goden’ zelf – de ‘cirkel van noodzaak’ moeten doorlopen, beloond of gestraft door die wedergeboorte voor het lijden of de misdaden die in het vorige leven zijn begaan; dat diezelfde monaden, die de lege, gevoelloze omhulsels, of astrale figuren van het *eerste ras*, voortgebracht door de Pitris, binnengingen, dezelfde zijn die nu onder ons zijn – ja, misschien wel wijzelf; alleen deze leer, zeggen wij, kan ons het mysterieuze probleem van goed en kwaad verklaren en de mens verzoenen met de verschrikkelijke en ogenschijnlijke onrechtvaardigheid van het leven. Niets anders dan een dergelijke zekerheid kan ons verontwaardigde gevoel voor rechtvaardigheid tot bedaren brengen.

Want wanneer iemand die niet bekend is met de edele leer om zich heen kijkt en de ongelijkheden in afkomst en fortuin, in intellect en vermogens observeert;

wanneer men ziet hoe eer wordt bewezen aan dwazen en losbandigen, op wie het fortuin haar gunsten heeft geschonken door louter geboortevoorrecht, en hun naaste buurman, met al zijn intellect en edele deugden – die in elk opzicht veel meer verdienstelijk is – omkomt door gebrek en gebrek aan medeleven; wanneer men dit alles ziet en zich machteloos moet afwenden, onvermogen om het onverdiende lijden te verlichten, met suizende oren en een pijnlijk hart door de kreten van pijn om zich heen – dan weerhoudt alleen de gezegende kennis van karma hem ervan het leven en de mensen, evenals hun vermeende Schepper, te vervloeken¹. Van alle vreselijke godslasteringen en beschuldigingen die de monotheïsten vrijwel op hun God afwerpen, is er geen grotere of onvergeeflijker dan die (bijna altijd) valse nederigheid die de zogenaamd 'vrome' christen ertoe brengt om in verband met elke kwade en onverdiende klap te beweren dat 'zo is de wil van God'.

Dwazen en huichelaars! Godslasteraars en goddeloze farizeeën, die in één adem spreken over de eindeloze barmhartige liefde en zorg van hun God en schepper voor de hulpeloze mens, en over diezelfde God die de goeden, de allerbesten onder zijn schepselen, geselt en hen laat doodbloeden als een onverzadigbare Moloch! Zullen we hierop het antwoord krijgen, in de woorden van Congreve: 'Maar wie durft de Eeuwige Rechtvaardigheid op de proef te stellen?' Logica en gezond verstand, antwoorden wij: als we moeten geloven in de 'erfzonde', in één leven, alleen op deze aarde, voor elke ziel, en in een antropomorfe godheid, die sommige mensen alleen lijkt te hebben geschapen om hen te veroordelen tot het eeuwige hellevuur (en dit of ze nu goed of slecht zijn, zegt de aanhanger van de predestinatieleer², waarom zou dan niet ieder mens met redeneervermogen op zijn beurt zo'n schurkachtige godheid veroordelen? Het leven zou ondraaglijk worden als men moest geloven in de god die door de onreine fantasie van de mens is geschapen. Gelukkig bestaat hij alleen in menselijke dogma's en in de ongezonde verbeelding van sommige dichters, die menen het probleem te hebben opgelost door hem aan te spreken als:

Gij grote Mystérieuze Macht, die de trots van de menselijke wijsheid hebt ingezet om de stoutmoedige toetsing te verwarren en het geloof van uw verwaande schepselen op de proef te stellen! ...

Er is werkelijk een robuust 'geloof' voor nodig om te geloven dat het 'verwaand' is om de rechtvaardigheid in twijfel te trekken van degene die de hulpeloze kleine mens schept alleen om hem te 'verwarren' en een 'geloof' te testen waarmee die 'macht' bovendien verzuimd kan hebben hem met wijsheid te begiftigen, zoals soms gebeurt. Vergelijk dit blinde geloof met het filosofische geloof, gebaseerd op alle redelijke bewijzen en levenservaringen, in Karma-Nemesis, oftewel de Wet van Vergelding. Deze Wet – bewust of onbewust – voorbestemt niets en niemand. Ze bestaat vanuit en in de eeuwigheid, want ze is de EEUWIGHEID zelf. Als zodanig, aangezien geen enkele handeling gelijk kan zijn aan de eeuwigheid, kan er niet gezegd worden dat ze handelt, want ze is de HANDELING zelf. Het is niet de golf die een mens verdrinkt, maar de persoonlijke handeling van de ongelukkige, die zich bewust onderwerpt aan de onpersoonlijke werking van de wetten

die de beweging van de oceaan beheersen. Karma schept niets, noch ontwerpt ze. Het is de mens die plannen maakt en oorzaken schept, en de karmische wet regelt de gevolgen, welke regeling geen handeling is, maar universele harmonie, die er altijd naar streeft haar oorspronkelijke positie terug te nemen, zoals een tak die, te hard gebogen, met overeenkomstige kracht terugveert. Als het gebeurt dat de arm die probeerde hem uit zijn natuurlijke positie te buigen, ontwricht raakt, zullen we dan zeggen dat het de tak was die onze arm brak, of dat onze eigen dwaasheid ons in het verdriet heeft gestort?

Karma heeft nooit geprobeerd intellectuele en individuele vrijheid te vernietigen, zoals de god die door de monotheïsten is bedacht. Het heeft zijn wetten niet opzettelijk in duisternis gehuld om de mens te verwarren; noch zal het degene straffen die zijn mysteries durft te doorgronden. Integendeel, wie door studie en meditatie de ingewikkelde paden ervan onthult en licht werpt op die donkere wegen, waarin zoveel mensen omkomen door hun onwetendheid over het labyrint van het leven, werkt ten goede van zijn medemens. Karma is een absolute en eeuwige wet in de wereld van de manifestatie. Aangezien er slechts één Absolute kan zijn, als één eeuwige, altijd aanwezige Oorzaak, kunnen gelovigen in Karma niet worden beschouwd als atheïsten of materialisten – laat staan als fatalisten: want karma is één met het *onkenbare*, waarvan het een aspect is in zijn effecten in de fenomenale wereld. Nauw, of liever onlosmakelijk, verbonden met karma is de wet van wedergeboorte, of van de reïncarnatie van dezelfde spirituele individualiteit in een lange, bijna oneindige reeks persoonlijkheden. Deze persoonlijkheden zijn als de verschillende kostuums en personages die door dezelfde acteur worden gespeeld, waarmee die acteur zich identificeert en waarmee het publiek zich gedurende een paar uur identificeert. De innerlijke, of ware mens, die deze personages belichaamt, weet de hele tijd dat hij Hamlet is gedurende de korte tijdspanne van een paar bedrijven, die echter op het vlak van de menselijke illusie het hele leven van Hamlet vertegenwoordigen³.

En hij weet dat hij de avond ervoor Koning Lear was, de transformatie in zijn vertolking van Othello van een nog eerdere nacht; maar het uiterlijke, zichtbare karakter wordt verondersteld zich van dit feit niet bewust te zijn. In werkelijkheid is die onwetendheid helaas maar al te reëel. Niettemin is de permanente individualiteit zich volledig bewust van dit feit, hoewel die kennis, door de atrofie van het 'spirituele' oog in het fysieke lichaam, zich niet kan inprenten in het bewustzijn van de valse persoonlijkheid.

Vertaling Margreet Mantel

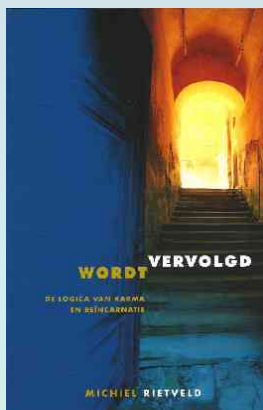
Noten 1. Tegenstanders van de karmische leer moeten zich herinneren dat het absoluut onmogelijk is om de pessimisten op andere gegevens te beantwoorden. Een stevige greep op de principes van de karmische wet ondermijnt de hele basis van het imposante bouwwerk dat is opgetrokken door discipelen van Schopenhauer en Von Hartmann. 2. De leer en theologie van calvinisten. 'Gods bedoeling van eeuwigheid met betrekking tot alle gebeurtenissen' (wat fatalisme wordt en de vrije wil, of elke poging om die ten goede te gebruiken, doodt). Het is de voorbestemming of toewijzing van mensen tot eeuwig geluk of eeuwig leed" (Catechismus). Een nobele en bemoedigende leer! 3. 'De hele wereld is een toneel, en alle mannen en vrouwen slechts acteurs; ze hebben hun op- en afgang, en één mens speelt in zijn leven vele rollen, zijn handelingen omvatten zeven levensfasen'. William Shakespeare.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam - Telefoon: 020 676 56 72

E-mail: books@theosofie.nl - Website: www.theosofie.nl

Open: woensdag t/m zaterdag van 13:00 - 17:00 uur

Michiel Rietveld

Wordt vervolgd - De logica van karma en reïncarnatie

Uitgeverij Cichorei, Amsterdam. 2013, 136 p.

Paperback, ISBN 9789491748042 - prijs € 17,00

Michiel Rietveld heeft de vrucht van een kwart eeuw werken met het thema karma en reïncarnatie, vnl. aan de hand van het werk van Rudolf Steiner, op een eigentijdse en frisse manier opgeschreven. De bijzondere aanpak hiervan is dat het de logisch, helder en onbevangen denkende mens aanspreekt. Het hopen en geloven voorbij! De pretentieuze ondertitel - 'de logica van karma en reïncarnatie' - wordt dan ook door alledaagse voorbeelden onderbouwd.

Omraam Mikhaël Aïvanhov (1900 - 1986)

De mens veroverd zijn bestemming -

Reïncarnatie en karma

Stichting Prosveta Nederland, Amersfoort. 2004, 203 p.

Paperback, ISBN 9789076916101 - prijs € 14,95

Waarom word je in een bepaald land of in een bepaald gezin geboren? Waarom is de een gezond, intelligent, rijk, en beroemd, terwijl de ander juist gehandicapt is of beperkt? Wat is de oorsprong en de betekenis van de banden die je aangaat met anderen? Maar zelfs wie zich de meest vrije mens waant, moet toegeven dat hij soms ook gewoon zijn lot moet ondergaan. De studie van karma helpt je de ingewikkelde draden van het bestaan te ontwarren, en geeft je ook de mogelijkheid om uiteindelijk zelf meester te worden over je lot.

Geoffrey A. Farthing (1909 - 2004)

Aspecten van de Goddelijke Wet

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland, Amsterdam. 2004, 52 p.

Brochure, ISBN 9061750849 - € 4,00

Deze brochure is grotendeels ontleend aan de geschriften van Helena Petrovna Blavatsky (1831 - 1891). Wat hier verteld wordt is buitengewoon veelomvattend. Het universum is op alle gebieden dynamisch werkzaam en in die werkzaamheid is duidelijk een ordening aanwezig. Hoe chaotisch deze ordening in het verre begin van alle bestaan ook mag hebben geleken, thans manifesteert zij zich evenwel als harmonie en evenwicht. Als dit niet zo was, dan zou de hele kosmos chaotisch zijn en zich te gronde richten, terwijl hij zichzelf in stand houdt, zoals blijkt uit het feit dat hij nog steeds na talloze miljoenen jaren bestaat.

Waar ben je na de dood?

Een van de leukste aspecten van de functie van voorzitter, is dat je wordt uitgenodigd bij verschillende loges en dan gesprekken kunt hebben en lezingen kunt geven. Overigens hoeft je daar helemaal geen voorzitter voor te zijn, want iedereen kan natuurlijk bij een loge een leuke en leerzame avond komen verzorgen. Met name is het stimulerend als je aan het denken wordt gezet door de verschillende vragen die mensen stellen, vanuit het perspectief van iemand die een beginnende zoeker is in de wereld van de esoterie.

Zo kwam ik kortgeleden bij een bijeenkomst van loge Den Haag om vragen te beantwoorden over Blavatsky's boek *De Stem van de Stilte*, bij de presentatie van twee studiegroepen die beide *De Stem* behandelden. Een van de vragen die tijdens het gesprek naar voren kwam was 'waar ben je precies na de dood'. Dit was in elk geval de strekking van het probleem, een probleem dat natuurlijk verschillende kanten heeft. De meest voor de hand liggende invalshoek is wellicht, dat we het bestaan van de mens beperkt zien tot het fysieke vlak. Het 'ik' verdwijnt dan op het moment dat de hersenen niet meer functioneren. Het ik wordt dan meestal gezien als een complexe samenwerking tussen verschillende functies in de hersenen. Als het ik verdwijnt heeft het geen fysieke locatie meer. Er is in deze opvatting geen 'leven na de dood'.

Wordt met deze eenvoudige visie op de mens, die door veel weldenkende mensen wordt onderschreven, niet elke menselijke ervaring verklaard? Nee, vele bijzondere ervaringen die mensen kunnen hebben, lijken erop te wijzen dat deze opvatting geen volledig beeld geeft van het menselijk bestaan. Een voorbeeld is dan dat veel mensen vertellen dat ze een nabij-de-dood-ervaring (NDE) hebben gehad, waarin ze vaak onderling vergelijkbare dingen ervaren. Door die ervaring kunnen mensen radicaal veranderen. Ze vertellen vaak dat de dood niet een einde is. Hun angst voor de dood kan hierdoor bijvoorbeeld volledig worden weggenomen, en ze staan vanaf dat moment anders in het leven. In het verlengde daarvan zijn er de verhalen van mensen die 'uittreden' of een reis maken naar plaatsen, ook op het fysiek gebied. Voorbeelden daarvan vinden we in het bekende boek van cardioloog Pim van Lommel *Eindeloos bewustzijn*, waar patiënten bijvoorbeeld op de operatietafel de ervaring hebben dat ze boven hun lichaam zweven en de operatie van een afstand gadeslaan. In de moderne theosofische literatuur vinden we ook vele voorbeelden van dergelijke ervaringen, en ook in oudere 'esoterische' literatuur zijn beschrijvingen hiervan te vinden.

Een van de oprichters van de Theosofische Vereniging, H.P. Blavatsky, geeft ons nog iets belangrijkers, namelijk een wereld- en mensbeeld waarin zulke ervaringen een vanzelfsprekende plaats hebben. Bij haar reizen over de wereld had zij een bijzondere belangstelling voor verschijnselen die niet in een puur fysiek-materialistisch wereldbeeld passen. Ze onderzocht met name de achterliggende ideeën bij individuen en gemeenschappen waar bijvoorbeeld uittredingen meer 'gewoon' waren.

Daarbij maakt een deel van het menselijk wezen zich los van het fysieke lichaam. De mens is vanuit dit perspectief gezien niet beperkt tot zijn fysieke lichaam, integendeel, datgene wat hij ervaart als het 'ik', is in staat zich vrij van het fysieke te bewegen, en beschouwt dan het fysieke lichaam eerder als voertuig dat specifiek bedoeld is voor het functioneren, ervaren en handelen, op het fysieke gebied.

Mevrouw Blavatsky ontdekte, dat in tegenstelling tot de negentiende-eeuwse westerse cultuur, veel culturen de mens als een samengesteld wezen zien, dat naast het fysieke lichaam verschillende andere, zogenaamde 'subtiële' voertuigen ter beschikking heeft. De onderdelen, of 'wezensdelen' in het mensbeeld in deze andere culturen, komen overeen met de voertuigen die los van elkaar kunnen opereren, bestuurd door het ik. Mevrouw Blavatsky was niet de ontdekker van deze mensbeelden, of van deze voertuigen, maar met name maakte ze ons in haar werken opmerkzaam op het feit dat door verschillende culturen heen deze mensbeelden op belangrijke punten op elkaar leken. Het feit alleen, dat uittredingen door verschillende culturen heen voorkomen is heel opmerkelijk. Dit verdient serieus wetenschappelijk onderzoek, en dan niet het onderzoek zoals een historicus of cultureel antropoloog zou doen. In de Theosofische Vereniging heeft Dr. J.J. Poortman, aanvankelijk in zijn boek *Ochēma*, en later in de vier delen onder de titel *Vehicles of Consciousness*, een serieuze poging gedaan in kaart te brengen hoe wijdverbreid de ideeën over de 'subtiële lichamen' of 'voertuigen van het bewustzijn' eigenlijk zijn, en in de loop van de menselijke geschiedenis zijn geweest.

Als we verslagen lezen van personen die uittreden, zien we vaak dat ze in staat zijn situaties en personen op het fysieke gebied waar te nemen. Sommige auteurs geven ook oefeningen waarmee je zelf kunt toetsen of de kennis die je opdoet over de fysieke wereld, werkelijk objectief is. Soms wordt ook aangegeven dat het mogelijk is om bijvoorbeeld bij wijze van oefening te proberen de toestand op het fysiek vlak te veranderen, door bijvoorbeeld een voorwerp te verschuiven in een afgesloten kamer, terwijl ons fysieke lichaam op een bed ligt in een andere kamer.

Dit geeft niet alleen aan, dat het menselijk bewustzijn niet afhankelijk zou zijn van het fysieke lichaam, maar dat het, ook in andere voertuigen dan het fysieke, in de objectieve wereld een plaats en tijd zou hebben. Ons bewustzijn is blijkbaar niet alleen iets subjectiefs, iets wat alleen in onze eigen belevingswereld bestaat. Voor ons beeld van de mens in zijn relatie met de wereld heeft dat enorme consequenties. In de algemeen geaccepteerde opvattingen over het menselijke bewustzijn, is bewustzijn de resultante van een fysiek proces, en niet omgekeerd. Een 'emergent' verschijnsel zouden we het tegewoordig misschien noemen. Welke plaats heeft bewustzijn dan precies in een theosofisch wereldbeeld?

Het theosofische wereldbeeld laat 'de omgekeerde wereld' zien, waarin het bewustzijn ten grondslag ligt aan het fysieke, en daarmee aan alle andere verschijnselen zoals de wetenschap die kent. Onderzoekers op het gebied van parapsychologie, zoals Dean Radin, maar ook op het gebied van natuurkunde,

zoals Bernardo Kastrup, gaan tegenwoordig uit van een wereldbeeld waarin bewustzijn (ik laat hier even in het midden hoe dat begrip wordt gedefinieerd) meer fundamenteel is dan de wereld van de fysica.

Terugkomende op de vraag 'waar ben je precies na de dood', moeten we echter nog verder doordringen in het onderwerp. Als het bewustzijn van de mens niet onlosmakelijk verbonden is met het fysiek lichaam, wat gebeurt er dan wanneer het lichaam dienst weigert, of het definitief laat afweten? In vele culturen en verslagen van occultisten of mystici vonden we hierover voldoende aanwijzingen. Kort gezegd: de dood wordt niet gezien als het einde van het bewustzijn van het individu. Een sprekend voorbeeld hiervan vinden we in het bekende Egyptische dodenboek, bijvoorbeeld de Papyrus van Ani, daterend van ca. 1250 voor onze jaartelling, waar de overledene, Ani, het fysieke lichaam achterlaat en vervolgens in de onderwereld, door verschillende fasen heengaat, en uiteindelijk oog in oog komt met de god Osiris, die we kunnen zien als zijn 'hoger zelf'. Ani reist na de dood niet over het aardoppervlak naar verschillende geografische locaties, maar gaat door de poorten van de verschillende bewustzijnsniveaus tot hij in de 'arūpa-vlakten' komt, de gebieden waar vorm niet meer bestaat. Je zou kunnen zeggen, dat onze coördinaten van ruimte en tijd zijn daar geen betekenis meer hebben, net als in stanza I in deel I van Blavatsky's boek *De Geheime Leer*, waar de toestand van voor het ontstaan van de wereld wordt geschetst.

Het gebied wat onder theosofen in navolging van mevrouw Blavatsky vaak met een Tibetaans woord devachan wordt genoemd, wordt in Sanskriet vaak sukhavati genoemd, de 'plaats van gelukzaligheid', en in boeddhistische soetra's en commentaren 'tushita'. Dit is wel vergelijkbaar met de hemel uit het christelijke universum. Daar zou het bewustzijn van overledenen verblijven, of gecentreerd zijn, tussen twee incarnaties. Het is precies waar de grens van de vormgebieden en de vormloze gebieden zou zijn. Besant en Leadbeater zouden zeggen: op de grens van het lager en hoger mentale. Het bewustzijn is daar bevrijd van bijna alle herinneringen en lasten van de persoonlijkheid uit het voorgaande leven.

Het antwoord op de vraag 'waar ben je precies na de dood' is dus niet eenduidig. Enerzijds is er wat we de horizontale dimensie kunnen noemen, de locatie op aarde waar het bewustzijn is geconcentreerd voordat het op de vormloze gebieden en in sukhavati verblijft. Anderzijds is er de zogenoemde verticale dimensie, die aangeeft op welk gebied het bewustzijn zich concentreert. Zodra de voertuigen van de persoonlijkheid allemaal zijn afgeworpen en het bewustzijn is gefocust in sukhavati, is er geen locatie in de fysieke ruimte meer aan te wijzen 'waar je bent'.

Tot zover deze bespiegeling. Dank voor deze inspirerende vraag: graag meer van zulke vragen om in andere afleveringen van 'Van de voorzitter' te kunnen bespreken, of misschien in een langer artikel.

Door Ingmar de Boer

Adressen Theosofische Vereniging

Secretariaten van loges (l) en centra (c), (b) = met bibliotheek

- Amersfoort (l,b):** Contact: Martie Velthuis, Burgemeester Penstraat 28, 3741 AH Baarn
E-mail: amersfoort@theosofie.nl - Website: theosofieamersfoort.nl
- Amsterdam (l,b):** Bijeenkomsten: bovenzaal Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Contact: Mw. M. Polman - E-mail: logeamsterdamtvn@xs4all.nl
Website: amsterdam.theosofie.nl
- Apeldoorn (c):** Mw. M.W. Meek-Mennega, Burg. Tutein Noltheniuslaan 3,
7316 BD Apeldoorn - E-mail: apeldoorn@theosofie.nl
055 522 19 83 - Website: apeldoorn.theosofie.nl
- Den Haag (l):** Bijeenkomsten: zaal naast de Vrij Katholieke kerk Sint Albaan
Rietzangerlaan 2A, 2566 SV Den Haag
Contact: Jan Willem Renssen - E-mail: tvndenhaag@gmail.com
Website: theosofiedenhaag.nl
- Haarlem (c):** Contact: Georges van den Boorn
E-mail: esoterie.kennemerland@gmail.com - 06 12 09 45 35
- Naarden (l,b):** Ingmar de Boer - E-mail: naarden@theosofie.nl - 035 694 01 80
Website: naarden.theosofie.nl
- Nijmegen (c):** Bijeenkomsten: De Vuurvlieg, Tweede Oude Heselaan 179A - Nijmegen
Contact: Annette Leenders-Siebers - E-mail: nijmegen@theosofie.nl
06 58 95 90 23 - Website: theosofienijmegen.nl
- Roermond (c):** Contact: Joan Slagers - E-mail: theosofieroermond21@gmail.com
06 23 84 12 88 - Website: theosofieroermond.nl
- Rotterdam (l):** Bijeenkomsten: Proveniersstraat 30B, 3033 CJ Rotterdam
Contact: Rasul van Die - zie: info@theosofierotterdam.nl
website: theosofierotterdam.nl - 06 18 69 70 84
- Utrecht (l,b):** Bijeenkomsten: Kruisstraat 307, 3581 GK Utrecht
Contact: Karin van Beers - E-mail: secretaris@theosofieutrecht.nl
06 25 02 31 21 - Website: theosofieutrecht.nl
- Zeeland (c,b):** Saskia Campert, secretaris,
E-mail: tvnzeeland@gmail.com - 06 26 05 61 63
Website: theosofiezeeland.nl
Facebook pagina: Theosofie Centrum Zeeland
- Zwolle (l,b):** Bijeenkomsten: Gebouw van de VKK te Zwolle, van 19.30 tot 21.30 uur
Bijeenkomsten: Enkstraat 44 - 8012 TX Zwolle
Contact: Mw. C. Kerssen - E-mail: c.kerssen@online.nl - 06 41 46 97 67

Adressen België: Website: <https://ts-belgium.be>

- Antwerpen** Bijeenkomsten: Milisstraat 22, B-2018 Antwerpen
- Loge Antwerpen (l,b): E-mail: loge.antwerpen@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68
- Witte Lotus (l,b): Website: www.logewittelotus.be
E-mail: loge.witte.lotus@ts-belgium.be
Telefoon 0032 486 63 19 97 & 0032 476 87 99 68
- Open Paradigma (l,b): Website: openparadigma.org - Telefoon 0032 474 32 53 38
E-mail: open.paradigma@gmail.com & loge.open.paradigma@ts-belgium.be
- Brussel (l,b):** Bijeenkomsten: Geuzenplein 8, B-1000 Brussel
E-mail: info@ts-belgium.be - 0032 486 63 19 97 & 0032 476 87 99 68
- Gent** Bijeenkomsten:
- Tak Vrede (l): Kollekasteel, Groenestaakstraat 66-68, B-9030 Mariakerke
E-mail: tak.vrede@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68

Secretariaat, Uitgeverij en Theosofische boekhandel Adyar, Bibliotheek

Tolstraat 154-156
1074 VM Amsterdam
Telefoon 020 676 56 72
E-mail: info@theosofie.nl
Website: www.theosofie.nl
Facebook:
Theosofische Vereniging in Nederland
Open:
woensdag t/m zaterdag
van 13:00 - 17:00 uur

Hoofdbestuur

Ingmar de Boer (voorzitter)
035 694 0180
Adriaan Klaasse (penningmeester)
Richard van den Boomen (lid)
Christ Tielemans (lid)
Pauline van Tol (lid)
secretaris: functie vacant

Lidmaatschap

Contributie € 79,-
(incl. Theosofia)
gezinsleden € 40,-
(zonder Theosofia)

Aanmeldingsformulieren
zijn bij het secretariaat
verrijgbaar of via de website.

Betalingen

t.n.v. Theosofische Vereniging
in Nederland, Amsterdam
IBAN: NL31 INGB 0000 1919 10
BIC: INGBNL2A

Internationaal Theosofisch Centrum

Valkeveenselaan 19
1411 GT Naarden
035 694 51 21
E-mail: info@itc-naarden.org
Website: itcnaarden.org

België

Geuzenplein 8
B-1000 Brussel
Sabine Van Osta (voorzitter)
0032 486 63 19 97
E-mail: president@ts-belgium.be

The Theosophical Society (Adyar)

The Theosophical Society (TS) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. De TS heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India, en is actief in zestig landen; de Theosofische Vereniging in Nederland is de Nederlandse afdeling van de TS. Om verwarring met andere theosofische groepen te voorkomen wordt in Theosofia achter de officiële naam 'The Theosophical Society' tussen haakjes '(Adyar)' vermeld.

The Theosophical Society (Adyar) bestaat uit studenten die bij iedere religie aangesloten kunnen zijn, of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging onderschrijven (zie achterkant omslag),

dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen,
dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging, dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen.

Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar waarheid. Zij zijn van mening dat waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen.

Zij zien waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma dat wordt opgelegd door een autoriteit.
Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname.
Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen.
Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen.
Zij zien elke religie als een uitdrukking van de goddelijke wijsheid.
Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om goddelijke wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals waarheid het doel is, is vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden.
Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde.
Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de wetenschap van de geest terug, door de mens te leren de geest te zien als zijn werkelijk zelf, en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan.
Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen, zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de TS bestuderen deze waarheden, en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

De missie van de Theosophical Society (Adyar) is:

Het dienen van de mensheid
door het ontwikkelen en verwerkelijken
van een zich steeds verdiepend inzicht
in de eenheid van alle leven, de tijdloze wijsheid
en spirituele zelf-transformatie.

De doeleinden:

Het vormen van een kern van de universele
broederschap der mensheid zonder onderscheid
van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.

Het aanmoedigen van de vergelijkende studie
van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.

Het onderzoeken van onverklaarde natuurwetten en
van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.

Wilt u deze THEOSOFIA digitaal bekijken?

Scan de QR code hiernaast of ga naar:

www.theosofie.nl/tijdschrift-t/editie-2026/juni/

<https://www.theosofie.nl/>

<https://www.facebook.com/TheosofischeVereniging>

<https://www.instagram.com/tvnbooks/>

<https://www.agendatheosofie.nl/>

